

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra pastorální a spirituální teologie

Teologie a spiritualita zasvěceného života

Helena Eliška Čedroňová

**Charisma a poslání
Milosrdných sester svatého Kříže dnes**

*Základní duchovní hodnoty v dějinách kongregace
a jejich současná podoba*

Bakalářská práce

Vedoucí práce: ThLic. Luisa Karczubová

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....

V Olomouci 13. dubna 2010

Děkuji ThLic. Luise Karczubové za odborné vedení této práce. Rovněž děkuji sestře Pavle Křivánkové a sestře Kláře Marii Stráníkové za poskytnutí materiálů a za cenné rady.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD	7
1 CHARISMA	8
1.1 Charisma v obecném slova smyslu	8
1.1.1 Význam, původ a užití pojmu charisma	8
1.1.2 Výskyt pojmu charisma v Bibli	9
1.1.3 Charismata v listech apoštola Pavla.....	9
1.1.4 Dějiny chápání charismat do II. vatikánského koncilu.....	10
1.1.5 Stanovisko II. vatikánského koncilu k otázce charismat	12
1.1.6 Některé pohledy současné teologie.....	13
1.2 Charisma řeholního života	14
1.2.1 Koncilní pohled na charisma řeholního života	14
1.2.2 Hlubší dimenze charismat řeholního života.....	14
1.2.3 Mnohost charismat v řeholním životě	15
1.2.4 Řeholní život jako zinstitutionalizované ekleziální charisma	16
1.2.5 Charisma zakladatele	16
1.2.6 Charisma zakladatele jako následování Krista	17
1.2.7 Charisma institutu	17
1.2.8 Charisma a poslání.....	18
1.2.9 Výzva žít charisma věrně a tvůrčím způsobem	18
2 DUCHOVNÍ HODNOTY CHARISMATU MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO KŘÍŽE V DĚJINÁCH KONGREGACE	19
2.1 Obraz doby, ve které vznikl institut Milosrdných sester svatého Kříže....	19
2.1.1 Státotvorné tendence - konflikty mezi radikály a konzervativci	19
2.1.2 Ohrožení svobody církve pod záminkou pokroku.....	20

2.1.3	Nová identita a hnutí obnovy katolické církve	20
2.1.4	Průmyslová revoluce a její dopad na společnost	21
2.1.5	Priorita vzdělání	21
2.1.6	Obnovení řeholního života.....	22
2.1.7	Rozkvět křesťanské charity.....	22
2.2	Reakce na potřeby doby v životě Theodosia Florentiniho	23
2.2.1	První etapa života.....	23
2.2.2	Aktivity ve školství a založení institutu Školských sester svatého Kříže.....	24
2.2.3	Působení v Churu a počátky charitativní činnosti	25
2.2.4	Rozdělení kongregace a vznik institutu Milosrdných sester svatého Kříže .	26
2.2.5	Řešení dělnické otázky a smrt zakladatele	28
2.3	Duchovní hodnoty charismatu Milosrdných sester svatého Kříže vyplyvající ze stěžejních životních zkušeností Theodosia Florentiniho	29
2.4	Životní nasměrování Matky Marie Terezie Schererové: „Zcela Ukřižovanému, a proto zcela bližnímu, zástupkyně lásky Kristovy.“	31
2.4.1	Dětství a mládí	32
2.4.2	Od povolání učitelky k charitativní službě	33
2.4.3	Generální představená.....	34
2.5	Duchovní hodnoty charismatu Milosrdných sester svatého Kříže prožívané a předávané Matkou Marií Terezií Schererovou.....	35
3	ZÁKLADNÍ DUCHOVNÍ HODNOTY CHARISMATU MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO KŘÍŽE V DNEŠNÍ PODOBĚ	37
3.1	Proces nové formulace charismatu	37
3.1.1	Výzva II. vatikánského koncilu nově formulovat charisma	37
3.1.2	Usnesení generální kapituly z roku 2002.....	38
3.1.3	Určující prvky charismatu	38
3.1.4	Dvě fáze procesu formulace charismatu	39
3.2	Základní duchovní hodnoty charismatu a jejich rozvíjení v současnosti..	40
3.2.1	Život v Bohu, s Bohem a pro Boha	40

3.2.2	Sesterství, bratrství, všeobecné sourozenectví.....	41
3.2.3	Poslány do potřeb doby.....	42
3.2.4	Chudé mezi chudými	43
3.2.5	Žít s církví a v církvi.....	44
ZÁVĚR.....		46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ		48
1. Prameny		48
2. Literatura		49
SEZNAM ZKRATEK.....		51
1. Biblické zkratky		51
2. Dokumenty		51

ÚVOD

Cílem této práce je podrobněji představit charisma kongregace Milosrdných sester svatého Kříže, konkrétně základní duchovní hodnoty, které jsou v něm obsaženy.

Práce je rozčleněna do tří kapitol. Abych se mohla podrobně věnovat duchovním hodnotám charismatu Milosrdných sester svatého Kříže, musela jsem začít objasněním pojmu charisma. Tomu je věnována úvodní kapitola. Obsahuje základní údaje o pojmu jako je význam, výskyt nebo nastínění historie, a pak přechází k pojednání o charismatu řeholního života. Slouží jako odrazový můstek pro pochopení konkrétního charismatu naší kongregace.

Cílem druhé kapitoly bylo představit duchovní hodnoty charismatu Milosrdných sester svatého Kříže v jejich prvotní, nejryzejší podobě. Za tím účelem jsem se rozhodla představit osobnosti zakladatelů a zpřístupnit tak čtenáři podrobnější pohled na jejich charisma. Ke správnému pochopení problematiky patří i nastínění obrazu doby, ve které vznikl náš institut.

Třetí kapitola je věnována základním duchovním hodnotám charismatu Milosrdných sester svatého Kříže v dnešní podobě. Tyto hodnoty jsou výslednicí společného hledání všech sester, které tak odpověděly na výzvu II. vatikánského koncilu znovu formulovat své charisma. V podkapitole jsem popsala způsob, jaký si sestry zvolily pro postup v této problematice.

Úvodní kapitolu jsem zpracovala převážně na základě informací obsažených ve slovnících. Mnoho cenných informací jsem získala také z obsáhlého knižního souboru *Řeholní formace*, který pro potřeby řeholníků zpracoval Jerzy Gogola. Pro následující kapitoly jsem používala materiály o naší kongregaci, ať už oficiálně vydané, nebo samizdatové a ty dokument, který byl vydán pro celou kongregaci a který v bodech představuje znovu formulované, které jsou dostupné jen v archivu naší provincie. Velmi důležitým byl přitom dokument *Čerpat z pramene*, platný pro celou kongregaci, který nově definuje naše charisma. Čerpala jsem také z ekumenického překladu Bible a z církevních dokumentů a jiných materiálů.

1 CHARISMA

Úvodní kapitola je věnována pojmu charisma. V první polovině kapitoly bude vymezen pojem charisma v obecném slova smyslu. V druhé polovině je popsána a rozvedena jedna z jeho specifických forem - charisma řeholního života.

1.1 Charisma v obecném slova smyslu

Tato podkapitola se nejprve věnuje vysvětlení základních údajů o pojmu charisma, jako je význam, původ, užití a biblický výskyt. Následně představuje teologii charismat, jak ji zpracoval apoštol Pavel. Potom zpřístupní čtenáři stručné nastínění historie pojmu, které umožní lépe pochopit náhled II. vatikánského koncilu. Jako poslední je v krátkosti zmíněn pohled současné teologie.

1.1.1 Význam, původ a užití pojmu charisma

Charisma je nadpřirozený dar, který oslavený Kristus uděluje věřícím skrze Ducha svatého, aby vyplnili určitou službu ve společenství Božího lidu; jako dar obvyklý, všeobecný a různorodý je určitým záměrem Boží milosti.

Slovo „charisma“ pochází z řečtiny. Je vytvořeno z *charizesthai* (prokázat přízeň, dát zadarmo), a souvisí s podstatným jménem *charis* (milost). Množné číslo „charismata“ čeština běžně překládá výrazem „duchovní dary“.

Tvaru charisma se užívá o Božím daru spasení skrze Krista (srov. Ř 5,15n; 6,23) a o jakémkoliv projevu zvláštní milosti (srov. Ř 1,11; 1K 1,7; 7,7; 2K 1,11). Množného čísla se užívá ve speciálním významu k označení mimořádných darů Ducha svatého, které křesťané dostávají pro zvláštní službu ve společenství Božího lidu. Charismata jsou konkrétním vyjádřením milosti, která se viditelně projevuje ve slovu nebo skutku.¹

¹ Srov. DOUGLAS, J. D. a HILLEYER, N. *Nový biblický slovník*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996, s. 185.

1.1.2 Výskyt pojmu charisma v Bibli

Všeobecné rozšíření charisimat předpověděl prorok Joel, když oznamoval Hospodinovo rozhodnutí vylít svého Ducha, který způsobí, že lidé budou prorokovat a mít vidění (srov. Jl 2,28n). Ježíš mnohokrát potvrdil toto zaslíbení učedníkům, když jim sliboval Ducha, který umožní, že budou jeho svědky (srov. Sk 1,8): budou konat mocné skutky (srov. J 14,12), vyhánět zlé duchy, uzdravovat nemocné a křísit mrtvé (srov. Mt 10,1.8), mluvit novými jazyky (srov. Mk 16,17) nebo mluvit to, co jim Duch vnukne (srov. Mk 13,11; L 12,11n). V den Letnic se tato prorocství a zaslíbení naplnila (Sk 2,1-21.33). Působení těchto duchovních darů dosvědčuje Lukáš (srov. Sk 3,6n; 5,12-16; 8,13.18; 9,33-41), zmiňuje se o nich Petr (srov. 1Pt 4,10n) a nejvíce prostoru jim věnuje Pavel ve svých listech.²

1.1.3 Charismata v listech apoštola Pavla

V prvotní křesťanské církvi byla charismata velmi obvyklým jevem. Duch svatý, který byl vylit na nový lid Boží, vedl tímto způsobem a těmito prostředky každého křesťana k výkonu osobních služeb v souladu s osobním povoláním k prospěchu společenství, těla Kristova. Charismata byla podstatným základem křesťanského života i celé existence církve.³

Křesťanské obce založené Pavlem se v tomto směru nijak nelišily od ostatních. Pavel se ve svých listech zmiňuje o charismatech asi patnáctkrát. Díky němu si můžeme udělat obrázek o charismatické struktuře tehdejší církve.⁴ Jeho seznamy charisimat (srov. Ř 12,4-8; 1K 12,5-14.28-31; Ef 7,4-12) jsou sice neúplné, ale přesto nám umožňují nahlédnout do základních funkcí prvotní církve: kázání, vyučování, péče o nemocné a potřebné, pastorece, správa církve a jiné. Z jeho listů se také můžeme dovědět mnoho o povaze charisimat.⁵

Podle apoštola Pavla jsou charismata člověkem nezaslouženým darem samého Boha seslaným prostřednictvím Krista. Slouží především k budování církve (srov.

² Srov. DOUGLAS, J. D. a HILLEYER, N. *Nový biblický slovník*, s. 185.

³ Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1991, s. 77.

⁴ Srov. GOGOLA, Jerzy. *Řeholní formace*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2002, s. 668.

⁵ Srov. NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Kalich, 1956, s. 133.

1K 12,4-7; 14,12) a dále k přesvědčení a obrácení nevěřících (srov. 1K 14,21-25; Ř 15,18n).⁶ Jako taková nejsou udělována jen některým, ale všem, aby všichni mohli být prospěšní (srov. 1K 12,7). Nejsou také udělována všem stejně (srov. 1K 12,7-11.29-30). Žádný křesťan nemá všechny, ale každý dostává svůj vlastní dar (srov. 1K 7,7), který Duch rozdává, jak sám chce (srov. 1K 12,11). Různost a mnohost charismat odpovídá různosti a mnohosti služeb a úřadů v církvi. Jednota je zajištěna společným zdrojem, totiž Duchem samotným (srov. 1K 12,4) a společným směřováním k jedinému cíli (srov. 1K 12,7). Charismata jsou všechna stejně důležitá. Často i zdánlivě nejnepatrnější dar je v církvi nejpotřebnější. Pavel nejvíc cení lásku, která nikdy nepomine a zůstává navěky (srov. 1 K 13,13), zatímco ostatní charismata nemají nutně trvalý charakter. U některých charismat převládá aspekt daru „pro společné blaho“, zatímco u jiných aspekt „jedinečnosti“⁷. Tak Pavel pokládá za charisma i milost setrvat v celibátu (srov. 1K 7,7).

Pavel si charismat velmi váží a nabádá křesťany, aby o ně usilovali (srov. 1K 12,31). Ty, kteří mají odpovědnost za vedení církve, napomíná, aby nezhášeli oheň Ducha (srov. 1Te 5,19) a aby ověřovali jejich pravost (srov. 1Te 5,21-22). Činnost věřících je cenná, jestliže je skutečně užitečná, a ne proto, že je to něco ohromujícího pro účastníky. Je třeba, aby užívání darů nenarušovalo pořádek a pokoj (srov. 1K 14,33.40). Proto musí být podřízeno autoritě apoštolů a těch, kterým bylo svěřeno vedení církevních obcí (srov. 1Tm 4,11-14; Tt 1,5). Tak je v církvi všechno podřízeno hierarchii, která je sama charismatického řádu.⁸

1.1.4 Dějiny chápání charismat do II. vatikánského koncilu

Během prvních tří století byla charismata stále hojně používána. Díky svým nadpřirozeným a zázračným znamením měla také funkci prozřetelnostního prostředku k rozšíření církve (srov. 1K 14,21-25; Ř 15,18n). V té době byly za charismatické dary považovány i panenství, asketismus a mučednictví, které byly chápány jako dary Kristovy umožňující účast na jeho důstojnosti a moci (srov. Ef 4,7; Lk 10,16).⁹

⁶ Srov. DOUGLAS, J. D. a HILLEYER, N. *Nový biblický slovník*, s. 185.

⁷ Srov. CANTALAMESSA, Raniero. *Zpěv Ducha*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, s. 159.

⁸ Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, s. 77.

⁹ Srov. FIORES, Stefano de a GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 325-326.

V následujících stoletích však došlo k některým skutečnostem, které způsobily, že význam charismat začal pomalu ochabovat.

Poté, co církve dostala svobodu, starali se o její rozšíření křesťanství králové a císaři a také hierarchie a mocné zákony. Bezprostřední zasahování Ducha se tak nemusela zdát příliš nutná.¹⁰ Následně vznik některých bludařských charismatických skupin a také takových bludařských skupin, které neuznávaly autoritu biskupa, vedl k tomu, že kvůli pořádku bylo posíleno „biskupské charisma“, které si podřídlilo jak v rovině naukové, tak v pastorační všechna ostatní charismata a učinilo je zdánlivě zbytečnými. Následkem toho byl v církvi posílen prvek institucionální na úkor charismatického.¹¹

Charismata začala být postupně pokládána za výjimky při zakládání církve nebo za zvláštní povolání.¹² Navíc asi od 9. století byla snaha stavět osobní argumentaci pro existenci Boha na neobyčejných jevech zázraků a proroctví, existujících v církvi. V důsledku toho se pozornost v charismatech jednostranně zaměřila na zázračnost a neobvyklost a začal se vytrácet vyvážený názor starověké křesťanské tradice, že charismata patří k všednímu a obvyklému životu církve.¹³

Co se týká teologie, období scholastiky ji obohatilo nový pojem „milost zdarma daná“ (*gratia gratis data*). Mimo jiné sem byla včleněna i charismata. Tím byla odlišena od milosti posvěcující a nadpřirozených ctností, které mají trvalý charakter. Došlo také k odloučení sedmi darů Ducha svatého od charismat, jistě z toho důvodu, že uvedené dary byly hodnoceny jako trvalejší.¹⁴ Jinak se teologie naukou o charismatech téměř nezabývala.¹⁵ Ani nejvyšší učitelský úřad církve se téměř vůbec nevyslovil k této otázce. Zůstal v linii, kterou předznačil apoštol Pavel (srov. 1K 14)

¹⁰ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 665.

¹¹ Srov. CANTALAMESSA, Raniero. *Dech božského Ducha*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 64.

¹² Srov. BEINERT, Wolfgang. *Slovník katolické dogmatiky*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, s. 116.

¹³ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 666.

¹⁴ Zajímavě o tom píše R. Cantalamessa: Původně šlo o mesiánská charismata (Iz 11,2-4) charakterizující ideálního panovníka - budoucího Mesiáše. V tradici však brzy nabyla nového významu, když začala být čím dál častěji aplikována na každého věřícího jako duchovní charismata, určená k dosažení ctností, se silně převažujícím partikulárním aspektem. Brzy se pro ně vžil nový název: "Sedmerá moc Ducha svatého", "Sedmero darů". V období scholastiky došlo k definitivnímu odloučení od ostatních charismat a byla pro ně ustanovena zvláštní kategorie. Na rozdíl od charismat se nadále těšily poměrně velkému zájmu. Až do doby II. vatikánského koncilu existovaly živé a tvůrčí úvahy o Duchu svatém téměř výhradně v rámci tématu "Sedmera darů." Srov. CANTALAMESSA, R. *Zpěv Ducha*, s. 161-163.

¹⁵ Tomáš Akvinský věnuje ve své Teologické sumě charismatům jen nepatrnou část. Zdůrazňuje jejich apologetickou roli zaměřenou na zjevení víry a duchovní nauky. Srov. TOMÁŠ AKVINSKÝ. *Theologická summa*. II.-IIae. q. CLXXVI-CLXXXVIII. 1. vyd. Olomouc: Krystal, 1939, s. 1313-1324.

a která směřuje k správnému uspořádání charismat sloužících především k budování církevní obce. Aby bylo dosaženo pořádku, může se žádat i zřeknutí se používání charismat.¹⁶

Teprve ve 20. století s rozvojem biblistiky a biblické teologie se tento postoj pomalu mění. První impuls přinesly myšlenky Lva XIII., následně se o návrat k původní tradici pokusil Pius XII. v encyklice *Mystici corporis*. Přesto však zůstala role charismat v ekleziologii ještě dlouho opomenutá a nedoceněná.¹⁷

1.1.5 Stanovisko II. vatikánského koncilu k otázce charismat

Otázka charismat znovu nabyla na aktuálnosti na II. vatikánském koncilu. Uskutečnil se návrat k biblické vizi církve prvních století, když koncilní otcové charakterizovali církev jako charismatický organizmus oživený Duchem svatým.¹⁸

Charismatům byl znovu navrácen jejich původní význam. Byla vědomě odlišena od svátostných darů i od ctností všeho druhu. Oproti dosavadní nauce a praxi byla vyzdvihnuta jejich všeobecnost a obvyklost mezi věřícími všech stavů. Tím bylo zdůrazněno, že nejsou privilegiem jen některých stavů či druhů života. Užitím výroku apoštola Pavla, že „každému je dán zvláštní projev Ducha“ (srov. 1K 12,7) byla zaručena rovnost všech věřících vzhledem k působení a darům Ducha svatého. Eventuální nerovnost by plynula z větší či menší věrnosti Duchu svatému (srov. LG 12).¹⁹

Každá oficiální služba v církvi má být považována za charisma pro další charismata, za dar Ducha svatého, který dává věřícím schopnost objevit vlastní dary, které obdrželi pro dobro jediného společenství spásy. Každý křesťan, který v sobě vnímá přítomnost Ducha svatého, je vázán k tomu, aby se ptal, jakými dary je

¹⁶ Srov. BEINERT, W. *Slovník katolické dogmatiky*, s. 116.

¹⁷ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 665-666.

¹⁸ Při diskusi o významu charismat a jejich přetrvání v církvi čerpali koncilní otcové z učení NZ a ze zkušenosti církve. Vyskytl se názor, že charismata, jako mimořádný jev, se hojně vyskytovala v počátcích církve, ale potom jich postupně ubývalo, až téměř vymizela. Oponující názor, reprezentovaný kardinálem Suenensem, rozlišoval charismata na „výjimečnější“ a „řádnejší“ a dokazoval, že se jedná o neustálé a mnohotvárné dary, kterými Duch svatý obdarovává křesťany v každé době. Tento pohled, který předkládal pojetí charismat obhajované v předchozích letech vynikajícími teology, jako byli Y. Congar a K. Rahner, nakonec převážil a byl kodifikován. Srov. FIORES, S. de a GOFFI, T. *Slovník spirituality*, s. 326.

¹⁹ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 669.

obohacen k službě bližním. Má je rozlišovat a uznávat jejich původ od Dárce každého dobra a zapojovat je do budování církve - společenství spásy.

Koncilní otcové zdůraznili, že mezi charismatickým prvkem a prvkem institucionálním a sakramentálním není vztah opozice, ale integrace. Jednota obojího je pro církev podstatná. Bylo znovu vyzdvihnuto tradiční učení církve, že svátostná a mimosvátostná milost společně posvěcují křesťana. Kristus a jeho Duch tvoří církev a společně ji oživují a posvěcují. Duch svatý neustále působí, aby lidé povolání Kristem vnímali v církvi jeho aktivní přítomnost a uznávali, že samotné instituce jsou nositeli nejvzácnějších charismat.²⁰

Podle popisu koncilu záleží podstata charismat v tom, že to jsou zvláštní milosti, kterými Duch svatý uschopňuje věřící ke zdatnosti a připravenosti vykonávat rozmanité činnosti a funkce, které mají za účel obnovit a znovu potřebným způsobem budovat církev (srov. LG 12). Koncil přesně neříká, v čem spočívají tyto dary a zvláštní milosti. Odvolává se však na Pavlovu teologii charismat (srov. 1K 12,1nn). Pavel uspořádává charismata podle své hierarchie (srov. 1K 12,28). Dost jasně napovídá, že i povolání a zaměstnání náleží k charismatům (srov. 1K 7,7; 1K 12,28). Pozornost zasluhuje i skutečnost, že Pavel staví výše obyčejná povolání životní i církevní. V tomto světle i povolání do různých životních stavů v církvi i ve světě lze uznat za charismata Ducha svatého. Vedou totiž ty, kteří jsou Bohem náležitě uschopněni, aby se ujímali rozmanitých služeb pro dobro církevního společenství.²¹

1.1.6 Některé pohledy současné teologie

Slovník katolické dogmatiky poukazuje na význam charismat v ekumenickém hnutí. Jestliže nemůžeme vyloučit působení Ducha svatého i mimo hranice ustavené katolické církve, nezbývá, než hledat znamení jeho působení i u jiných společenství. To předpokládá otevřenost pro možné spolupůsobení darovaných charismat k budování církve Ježíše Krista. Velmi důležité je přitom vědomí o jednom původu charismat, protože z toho vyplývá úkol tuto základní jednotu pravého křesťanství jednoznačně a přesvědčivě zviditelnit.

²⁰ Srov. FIORES, S. de a GOFFI, T. *Slovník spirituality*, s. 325.

²¹ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 669-670.

Zvláštní zájem je v současné době také o zkušenosti nových charismat a možnost tyto nové zkušenosti kvalifikovat tím, že se zkoumá jejich původ a jejich význam jak pro církve, tak pro úlohu církve ve světě.²²

1.2 Charisma řeholního života

Nyní přecházíme k pojednání o charismatu řeholního života. Řeholní život je vepsán do nitra celého charismatického universa, jak je popsal apoštol Pavel. Je charismatem v širším slova smyslu, protože je skutečným darem Ducha svatého.

Tato podkapitola nejdříve představí, jak se na charisma řeholního života dívá II. vatikánský koncil. Dále objasní některé jeho aspekty, které jsou pro řeholní život podstatné, jako je hlubší dimenze jednotlivých charismat, mnohost charismat a význam řeholního života jako zinstitutionalizovaného ekleziálního charismatu pro církve. Konečná část podkapitoly bude věnována vysvětlení charismatu zakladatele a charismatu institutu.

1.2.1 Koncilní pohled na charisma řeholního života

Velkou zásluhou II. vatikánského koncilu je, že dokázal hlouběji proniknout do tajemství Ducha svatého, obnovil teologii charismat v církvi a zasvěcený život označil za dar Ducha svatého. Koncil sice nehovoří přímo o charismatu řeholního života nebo o řeholním životě jako charismatu, ale dodává, že řeholní stav, založený na slibu evangelních rad, náleží nepopíratelně k životu a svatosti církve (srov. LG 44). V řeholním životě vidí zvláštní znamení její svatosti a původní způsob života samotného Pána Ježíše.²³

1.2.2 Hlubší dimenze charismat řeholního života

Ti, kdo jsou povoláni do konkrétního institutu řeholního života, dostávají odpovídající komunitní charisma a zároveň i další osobní charismata. Charismata

²² Srov. BEINERT, W. *Slovník katolické dogmatiky*, s. 116-117.

²³ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 671-672.

jednotlivých členů nejen umožňují vykonání určitých úkolů, ale navíc zahrnují všechny aspekty života obdarované osoby. Vnitřní dimenze charismat řeholního života se liší od ostatních darů, které usnadňují nějakou službu v církvi. Charisma řeholního života je zakódováno v jednotlivých lidech a rovněž v rozměru jednotlivců má odlišný charakter, než charismata jiného druhu. Je to něco zásadního, co nejen uschopňuje k vykonání nějakých služeb, ale navíc angažuje celého člověka a v maximálním stupni vede až k následování Krista. Je to tedy dar pro druhé, který zároveň posvěcuje a proměňuje člověka, který ho obdržel. Podněcují k činnosti a spolupráci, k odpovědi a otevírání se, aby člověk zároveň se službou realizoval i proměnu vlastního nitra.²⁴

1.2.3 Mnohost charismat v řeholním životě

Jako celek je řeholní život souborem velkého množství charismat. Jednak má každý institut své vlastní, specifické charisma a kromě toho mají řadu osobních charismat i jednotliví členové. O řeholním životě se nedá uvažovat tak, jako by byl jedním neobvyklým charismatem. Neexistuje jedno velké charisma řeholního života, ale je velký počet charismat jednotlivých řeholních rodin. Tato charisma se dají řadit do obecných kategorií jako: kontemplace, hlásání Božího slova, péče o nemocné, vychovatelská činnost a jiné. V rozmanitosti a mnohosti řeholních charismat se zrcadlí nesmírná různorodost a bohatství darů Ducha svatého. Jsou svědectvím veliké a vždy nové překvapující krásy Boží milosti.

Zároveň jsou jednotliví řeholníci obdarováni svými osobními charismaty, která se navzájem liší od charismat ostatních členů. Přitom platí tvrzení, že jednota komunitního charismatu neodporuje mnohosti individuálních charismat. Je třeba brát zřetel na to, aby byly brány v úvahu osobní dary řeholníků, s nimiž je vždy spojený nějaký konkrétní úkol, který Bůh svěřil jednotlivému člověku a pomoci každému odhalit jeho vlastní charisma.²⁵

²⁴ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace* s. 673.

²⁵ Srov. GOGOLA, J. *Řeholní formace*, s. 674-675.

1.2.4 Řeholní život jako zinstitutionalizované ekleziální charisma

Charismata řeholního života posilují církve nejen díky dynamickému duchovnímu oživení, ale mají pozitivní vliv i na stabilitu institucionální struktury, mimo jiné zaváděním stabilní konkretizace charismatu zakladatele, což jsou řehole nebo stanovy.

Všechna charismata vyžadují nějakou institucionální formu neboli rámec působnosti, v nichž mohou být účinně realizována. Tyto formy neomezují. Spíše jde o prostor pro realizaci charismat. Proto řeholní život, třebaže je to instituce, není jí v tom smyslu, že všechno je jednou provždy přesně určeno. Je zde zaručen prostor pro libovolnost aktuálních způsobů činnosti i pro možnost změny toho, co bylo dříve určeno. Řády jsou spíš řeholní stav než instituce. Řeholní život umožňuje radikální prožívání křesťanské svobody v jejích nejhlubších rozměrech. Spojuje charismatický profétismus s institucí. Nepochybně náleží k podstatě církve a má v ní jasně vymezené místo. Učitelství úřad církve vymezil řeholní život jako „zinstitutionalizované ekleziální charisma.“²⁶

1.2.5 Charisma zakladatele

V souladu s teologií, která řeholní život považuje za charisma, jsou i zakladatelé a zakladatelky chápány jako charismatické osobnosti. Jsou těmi, kteří byli Duchem svatým uschopněni k určitému poslání, které bylo v úzké souvislosti s dobovými okolnostmi a potřebami církve.

Charisma zakladatele je zvláštním darem, který Duch svatý dává nějakému muži nebo ženě, a tím vzniká nový typ řeholního společenství. Tento osobní dar nezůstává soukromou záležitostí jednotlivce, ale je využit pro druhé a pro budování církve. Zprvu není dokonale rozvinutý, rozrůstá se v průběhu zakládání a rodícího se společenství. Připomíná zrnko, které se postupně rozvíjí.²⁷

²⁶ Srov. *tamtéž*, s. 672.

²⁷ Srov. BRIZAR, Marija a CHURANADU, Tessy. *Čerpat z pramene. K charismatu Milosrdných sester svatého Kříže*. Ingenbohl, 2006, s. 14.

1.2.6 Charisma zakladatele jako následování Krista

Jak charisma zakladatele, tak charisma institutu se vztahují k nějakému tajemství Ježíše Krista, které zviditelňují. V síle Ducha vzkříšeného Krista dokázali zakladatelé z určité jedinečné duchovní perspektivy objevit v evangeliu některý rys tajemství Ježíše Krista a z tohoto pohledu se jim pak ozřejmil celý spasitelný Boží plán s lidmi a se světem.

Každé charisma je proto způsob následování Krista a každé řeholní společenství je novým zpřítomněním Ježíše Krista. V rozmanitosti řádů se nám tak zjevuje různě zviditelněné Kristovo tajemství. Přitom platí, že žádný z těchto úhlů pohledu na Kristovo tajemství nevyklučuje ostatní, třebaže v rámci jednotlivých společenství určité charismatické náhledy převládají.

Pro životnost charismatu je důležité uchovávat a nově odkrývat ten Kristův obraz, který byl v institutu působivý od dob zakladatelů.²⁸

1.2.7 Charisma institutu

Svojí povahou vyžaduje charisma zakladatele následovníky. V prvotním životě společenství začíná charisma zakladatele nabývat v životě jednotlivců a v požadavcích života konkrétní podoby.

Pojem charisma institutu představuje ty Boží dary, které zakladatel předává společenství. Souhrou mezi životem a charismaty ostatních Duchem svatým vedených členů společenství zůstává zakladatelova původní vize zachována. Jde o úzkou souvislost mezi charismatem zakladatele a charismatem institutu, která vyjadřuje a aktualizuje zakladatelovu zásadní zkušenost v souvislosti se společenskými a dějinnými změnami. Charisma zakladatele, sdílené jeho následovníky, přerůstá v charisma institutu. Bylo svěřeno prvotnímu společenství a všem dalším generacím, aby podle něj žily, střežily je, prohlubovaly a dále rozvíjely (srov. MuR 11).²⁹

²⁸ Srov. *tamtéž*, s. 15.

²⁹ Srov. *tamtéž*, s. 14.

1.2.8 Charisma a poslání

Charisma určitého společenství má sloužit jako dar k budování církve. Každý institut má tedy své specifické poslání, bytostně spjaté s charismatem zakladatele, kterým se podílí na poslání celé církve.

Toto poslání má dva rozměry: vnější a vnitřní. Vnější rozměr (ad extra) zahrnuje různé služby apoštolátu mimo společenství. Vnitřní rozměr (ad intra) vyzývá k prožívání plnohodnotného života uvnitř společenství, ke společnému sdílení s ostatními a k neustálému úsilí o osobní obrácení. Oba charismatické rozměry mají stejnou hodnotu a podporují vzájemnou sounáležitost mezi jednotlivými členy institutu a účast na poslání církve.³⁰

1.2.9 Výzva žít charisma věrně a tvůrčím způsobem

Charisma institutu je ve své podstatě dynamické. Věrnost charismatu se neobejde bez zdokonalování a dalšího utváření. Současně se nemůže mluvit o správném vývoji bez prožívané věrnosti charismatu.

Věrnost znamená usilovat stále o tak radikální následování Krista, jaké bylo vlastní zakladatelům. Potřeba ustavičného hledání a nového nasměrování je u řeholních osob podmíněna porozuměním pro znamení doby.³¹

³⁰ Srov. *tamtéž*, s. 15-16.

³¹ Srov. *tamtéž*, s. 16.

2 DUCHOVNÍ HODNOTY CHARISMATU MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO KŘÍŽE V DĚJINÁCH KONGREGACE

Po tom, co jsme objasnili pojem charismatu, přistoupíme k hlavnímu tématu této práce, jímž je zkoumání charismatu Milosrdných sester svatého Kříže.

Tato kapitola má za úkol představit duchovní hodnoty charismatu Milosrdných sester svatého Kříže v minulosti. Je rozdělena do několika podkapitol. Nejdříve bude představena doba, ve které byl založen institut, následně budou nastíněny životy zakladatelů a jejich charisma.

2.1 Obraz doby, ve které vznikl institut Milosrdných sester svatého Kříže

Život zakladatelů a vznik institutu Milosrdných sester svatého Kříže spadá do období revolučních změn, ve kterých se zmítala takřka celá Evropa. Také Švýcarsko procházelo obdobím rozsáhlých hospodářských, politických, společenských a náboženských proměn.³²

2.1.1 Státotvorné tendence - konflikty mezi radikály a konzervativci

Důležité místo v procesu utváření moderní společnosti zaujímaly státotvorné tendence. Evropa 19. století byla poznamenána úsilím o národní jednotu, zde o vytvoření národních státních útvarů. To se samozřejmě neobešlo bez ostrých konfliktů mezi liberály, usilujícími o demokratické zřízení a národní suverenitu, a konzervativci, kteří chtěli udržet stav před Velkou francouzskou revolucí.³³

Ve Švýcarsku byla vyostřená situace mezi těmito dvěma tábory nejprve jen na politickém poli. Určitými událostmi však dostaly roztržky náboženské zabarvení, takže už nešlo od sebe oddělit sféru politiky a sféru náboženství. Radikálové vyhrotili

³² Srov. *tamtéž* s. 19.

³³ Srov. BÜNTER, Adelhelm. *Pater Theodosius Florentini. Průkopník křesťanské charity*. Přel. P. Křivánková. 1. vyd. Opava: Grafis 2000 s.r.o., 2008, s. 7.

svá stanoviska proticírkevně, zejména protikatolicky a v kléru viděli nepřátele pokroku.

2.1.2 Ohrožení svobody církve pod záminkou pokroku

Až do Velké francouzské revoluce ponechával stát péči o školy výhradně církvi. V 19. století se stát jako nositel pokroku cítil povinen církev z této oblasti vytlačit a převzít její místo. V důsledku toho bylo světskými úřady církvi zakazováno jakkoli zasahovat do záležitosti školství. Vzdělání se tak stalo prostředkem, kterým otevřeně nepřátelští osvícenci a liberálové usilovali všemi silami o odtržení školství od církve.

Všeobecně známým fenoménem té doby bylo rušení klášterů. Podle názoru osvícenců se řeholní život přičil zdravému rozumu, porušoval lidská práva a odporoval přirozenosti člověka. Život v řeholích byl pokládán za neúčinný. Současně byl překážkou toho, aby se mohly prosadit demokratické, pokrokové a liberální tendence ve společnosti. Nezřídka bylo majetku zabraných klášterů používáno pro státní účely.³⁴

2.1.3 Nová identita a hnutí obnovy katolické církve

Pokles vlivu církve na profánní sféru nutil církve postavit se čelem k tomuto problému a hledat novou identitu. Byla zde tendence odklonit se a být v opozici vůči této společnosti, to znamená uzavřít v jistém katolickém mikrokosmu. Tím měla být katolíkům zaručena opora a ochrana před okolním světem.

Ústup ale nebyl jedinou alternativou církevního života. Zatímco římská kurie odmítala nové směry ve vývoji společnosti, laici dokázali kvůli svobodě církve přejít do ofenzívy. Tak bylo umožněno, aby si křesťanské přesvědčení v nové společnosti postupně dobývalo své místo.³⁵

³⁴ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 21.

³⁵ Srov. *tamtéž*, s. 22-23.

2.1.4 Průmyslová revoluce a její dopad na společnost

Přechod do průmyslové epochy zasáhl do všech úseků lidského života. Veřejné mínění věřilo v uskutečnění blahobytu skrze materiální hodnoty a ve zrod nové kultury.³⁶

Přeměna hospodářství přinášela nejen výhody, ale i mnoho negativních jevů. Zchudlé lidové masy volaly po možnosti zaměstnání a výdělku, po prostoru k životu a jeho smysluplném prožití. Zvýšit zaměstnanost obyvatelstva předpokládalo postupující industrializaci, poměry v továrnách však přinášely lidem ještě větší bídu, protože průmyslová výroba měla přednost před potřebami lidí. Majitelé podniků obraceli svůj zájem výhradně na zisk a sociální problémy dělníků je nezajímaly.³⁷

S pokrokem industrializace se prudce zvyšovala nezaměstnanost. Lidé se stěhovali za prací a tím docházelo k migraci obyvatelstva a k jeho vykořenění ze stávajícího způsobu života. S prudce se rozrůstající chudobou šla ruku v ruce i morální zaostalost.

2.1.5 Priorita vzdělání

Po staletí bylo školní vzdělání výlučným privilegiem určitých sociálních vrstev. V 19. století prosazovalo humanistické hnutí stále naléhavěji, že přístup k základnímu vzdělání musí mít děti všech sociálních tříd. Liberální stát upíral ke školám své naděje na šťastnou budoucnost. Byl přesvědčen, že právě škola má tu moc připravit mladé lidi, aby uměli užívat demokratických svobod. Reforma základních škol a zdokonalení přípravy učitelů patřilo mezi přední zájmy. I ženám se mělo dostat takové úrovně dovedností (čtení, psaní, počítání), bez níž by byl chod moderní společnosti neuskutečnitelný.³⁸

³⁶ Srov. BÜNTER, A. *Pater Theodosius Florentini*, s. 7.

³⁷ Srov. *tamtéž*, s. 26.

³⁸ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 21.

2.1.6 Obnovení řeholního života

Přelom 18. a 19. století byl poznamenán nebývalým útlumem řeholního života. Období osvícenství a Velké francouzské revoluce zaznamenalo obrovskou krizi a největší úbytek řeholních osob v dějinách řeholního života.

V 19. století však nastalo pro řehole a řeholní společnosti období znovuzrození. V té době došlo ke vzniku nebo obnově mnoha činných řádů aktivně působících v pastoraci, ve školách nebo v charitě. Byly to především rychle se rozvíjející ženské řeholní společnosti. V těchto kongregacích se sdružovaly katolické ženy do takových způsobů života, pro které bylo typické úzké propojení náboženské horlivosti a profesionálního přístupu v sociální a výchovné oblasti.

Vztah k náboženským věcem se od základů změnil. Náboženství a církevní život neměly utěšovat poukazem na věčnost, ale měly napomáhat k uskutečnění hospodářského, sociálního, kulturního a humanitárního pokroku.³⁹

2.1.7 Rozkvět křesťanské charity

Počátkem 19. století neexistovala ještě organizovaná zdravotní a sociální péče. Léčebná zařízení byla primitivní a nebyl dostatek vhodných ošetřovatelů. Ve Švýcarsku se této problematice zpočátku věnovaly různé liberální spolky, převážně protestantské. Ve 30. a 40. letech 19. století začalo pozvolna nabývat na síle i katolické sociální hnutí.

Liberální stát, který chtěl řeholní život zpočátku tvrdě potlačit, začal být na něm závislý. Bez jeho pomoci totiž zatím nebyl schopný uskutečnit zdravotní péči pro společnost nezbytnou.

V té době sice existovala jistá dobrovolná a neinstitucionalizovaná nemocenská péče ženských spolků měšťanstva, ale ta s nimi v době stále narůstajících požadavků nemohla udržet krok. Rostoucí odborná úroveň lékařů vedla zároveň ke zvýšení nároků na modernizaci zdravotnictví, na odborně proškolený personál a na stacionární péči o pacienty.⁴⁰

³⁹ Srov. *tamtéž*, s. 24.

⁴⁰ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 24.

2.2 Reakce na potřeby doby v životě Theodosia Florentiniho

V této složité době žil a působil zakladatel Milosrdných sester svatého Kříže, muž vysokého vzletu a širokého rozmachu.⁴¹ Založení institutu bylo jednou z jeho odpovědí na aktuální potřeby doby, které vnímal a snažil se řešit. Abychom dobře pochopili jeho charisma, je potřeba seznámit se s hlavními etapami jeho života.

2.2.1 První etapa života

Theodosius Florentini se narodil 23. 5. 1808 v Münsteru. O jeho rodině se říkávalo: „Kde je kousek příbuzenství s Florentini, tam je talent“. V mládí mu byl oporou a vzorem především starší rodný bratr, kapucín P. Florián, sympatický, rozumný a přísný a profesor klášterní školy, který si ho vzal do péče po smrti otce.⁴² Studia dokončil s výborným prospěchem, takže bylo nabídnuto, aby na škole zůstal jako vyučující. V té době mu bylo pouhých 17 let.⁴³

Antonín nabídku odmítl. Vstoupil do kapucínského řádu a přijal jméno Theodosius. Během řádových studií ho duchovně doprovázel P. Sigismund Furrer, který ho seznámil s myšlenkami J. M. Sailera.⁴⁴ To ovlivnilo Theodosia natolik, že celoživotně usiloval propojit v životě lidský a křesťanský prvek.

Řádovým představeným nezůstala ukryta velikost horlivého a talentovaného řeholníka. Brzy po kněžském svěcení mu svěřili úřad novicmistra v Solothurnu a poté byl pověřen úřadem lektora teologie a filosofie na řádové škole v Badenu a zanedlouho i představeným místního kláštera. Záhy se stal populární osobností: kázal, psal, burcoval věřící k horlivosti a k hájení vlastních práv. V té době se podmínky katolíků stávaly stále těžší a kněží z celého kantonu přicházeli do kapucínského kláštera, aby se společně vzájemně povzbudili a vyměnili si názory. Theodosius byl často žádán o pomoc. Byl vynikajícím řečníkem a dokázal potírat myšlenky svých odpůrců za pomoci všech možných prostředků.

⁴¹ GADIANT, Veit. *Apoštol charity. P. Theodosius Florentini*. Samizdat, s. 2.

⁴² Srov. SCHNITZEROVÁ, Constance. *Želízka v ohni. Život Theodosia Florentiniho*. Samizdat, s. 4.

⁴³ Srov. *tamtéž*, s. 5.

⁴⁴ Kolem Jana Michaela Sailera (1751-1832) se sdružovali muži usilující o vytvoření mostu mezi protiklady, vzniklými mezi katolicismem s jeho zjevenými pravdami a humanisty. Na základě křesťanské zkušenosti víry usilovali Sailerovi žáci o nový filosoficko-pedagogický koncept, který by odpovídal myšlení doby. Srov. BÜNTER, A. *Pater Theodosius Florentini*, s. 10.

Theodosiovo působení v Altdorfu bylo rázem přerušeno v lednu 1841, když se nechtěně zapletl do povstání katolíků proti kantonální vládě. Ačkoli nebyla prokázána jeho účast na povstání ani žádná jiná vina, byl vydán rozkaz, aby byl zatčen jako buřič. Na nátlak představených a spolubratří se rozhodl ze Švýcarska utéct.

Vyhnanství trvalo naštěstí jen čtvrt roku. Situace se natolik uklidnila, že jeho představení i přátelé považovali za vhodné, aby se vrátil. Ačkoli byl v nepřítomnosti odsouzen na čtyři roky těžké práce a k trvalému vyhnanství z kantonu Aargau, nebyl nikdy uvězněn. Tento incident mu natrvalo vynesl pověst buřiče a vyvolavatele nepokojů a také mnozí spolubratří ho měli za neopatrného.⁴⁵

2.2.2 Aktivity ve školství a založení institutu Školských sester svatého Kříže

Během vyhnanství se v alsaském Rappoltsweiler seznámil s Ignácem Mertiánem,⁴⁶ vynikajícím školským reformátorem. Theodosius si z tohoto setkání odnesl přátelství a cenné rady, které dokázal bohatě zúročit.

Po návratu působil Theodosius v Altdorfu jako lidový misionář. Zastupoval přitom za nemocného učitele na chlapecké škole a po několik měsíců také na reálce. Získal si zde pověst výborného učitele, takže byl školskou komisí určen za vzor, který je třeba následovat v celém okrese. Mimoto pomáhal cennými radami sestřím františkánkám s řízením jejich dívčí školy, a zaškoloval jejich mladé učitelky do svých učebních metod.

Již v Badenu začal Theodosius uvažovat o založení kongregace, protože stávající kláštery dělaly podle jeho mínění pro školy velmi málo.⁴⁷ Tento plán mohl začít uskutečňovat na svém novém působišti. Třem schopným dívkám, které se rozhodly vstoupit do této nově vznikající kongregace, zajistil přípravu a v říjnu 1844 sestry s vědomím biskupa složily sliby. Za představenou byla určena sestra Bernarda

⁴⁵ Srov. SCHNITZEROVÁ, C. *Želízka v ohni*, s. 27.

⁴⁶ Mertian byl v dřívější době také uprchlíkem a žil v Breslau. Zde se seznámil s myšlenkami vynikajících rakouských reformátorů a učinil z nich své vlastní úpravy. Když se později stal představeným Chudých sester Boží prozřetelnosti, použil této znalosti v řízení komunity. Mladému kapucínovi pak v hojné míře sděloval své názory a své zkušenosti s učební osnovou, metodou a filozofií výchovy. Srov. *tamtéž*, s. 26.

⁴⁷ Srov. BÜNTER, A. *Pater Theodosius Florentini*, s. 17.

Heimgartnerová. Prvním působištěm sester byl Menzingen,⁴⁸ kde byla otevřena soukromá dívčí škola o dvou třídách. Tak začal institut Školských sester svatého Kříže.

Nedlouho před touto událostí byla Theodosiovi představena další dívka: Kateřina Schererová. Bylo to významné setkání, protože tato kandidátka se později pod řeholním jménem Marie Terezie stala generální představenou druhé větve kongregace - Milosrdných sester svatého Kříže.

2.2.3 Působení v Churu a počátky charitativní činnosti

V září roku 1845 byl Theodosius ustanoven katedrálním farářem v Churu a zároveň jmenován představeným zdejšího kapucínského kláštera. Působil zde téměř nepřetržitě až do konce života.⁴⁹ Čekaly ho velké a odpovědné úkoly v těžkých poměrech v diaspoře. Město bylo od doby reformace silně protestantské, katolíci zde byli ve velké menšině. Vzhledem k tomu, že se zapletl do kulturního boje v Aargau, setkal se hned na počátku s nedůvěrou. Svým postojem si však brzy získal uznání a úctu.

Pro Theodosia bylo příznačné, že okamžitě přehlédl celý okruh povinností a hned se s plným nasazením pustil do práce. Začal ihned s oživením církevního života farnosti. Provedl nemálo změn, aby vyšel vstříc farníkům, nechal opravit katedrálu a pozvedl úroveň katedrální školy. Jak mohl, staral se o duchovní potřeby mládeže i dospělých.

V Churu se Theodosius začal zabývat myšlenkou, že rozšíří působení sester o charitativní činnost. Prvním působištěm, kde sestry začaly takto působit, byl Näefels. Představitelé obce neměli nikoho, kdo by řídil jejich chudobinec a sloužil ubohým. Na Theodosiovu žádost uvolnila Matka Bernarda sestru Marii Terezii z vyučování pro tuto práci. Matka nebyla ráda, že ztrácí jednu ze svých nejlepších učitelek, ale přesto k tomu dala souhlas.

Při svých pochůzkách ve starém městě často navštěvoval temné byty a v nich nacházel ubohé a opuštěné nemocné v nejobožejším stavu. Tato bolestná realita ho

⁴⁸ O sestry projevil zájem menzingenský farář Jan Rollin, který se horlivě zajímal o výchovu. 8. 8. 1844 se setkal s Theodosiem a jeho přítelem Albrechtem von Hallerem. Podle dochovaných záznamů učinili tuto dohodu: Vzhledem k tomu, že Menzingen je v diecézi basilejské, stanovy budou předloženy ke schválení jak biskupu Salzmanovi, tak churskému biskupovi Kašparu von Carl. Sestry se budou řídit řeholí svatého Františka. Na Theodosiovi bylo, aby jako zakladatel sepsal stanovy a předložil je ke schválení. Srov. SCHNITZEROVÁ, C. *Želízka v ohni*, s. 35-36.

⁴⁹ Rok 1858 strávil Theodosius jako vikář ve Schwyzu. Srov. *tamtéž*, s. 100.

v roce 1850 přiměla k úmyslu zřídit nemocnici. Najal a zařídil starší budovu nazývanou Planaterra a svěřil její vedení sestřím vincentkám z Innsbrucku. Když se spolupráce s vincentkami neukázala příliš vhodná, navrhl mu biskup, aby použil své vlastní sestry. To ho upevnilo v přesvědčení, že musí již existující a rozvíjející se školskou kongregaci obohatit o milosrdné sestry. Na jeho žádost se Matka Bernarda velmi váhavě vzdala sestry Marie Terezie, která mezitím opustila chudobinec a věnovala se opět vyučování.

Ukázalo se, že budova Planaterry je příliš malá a nevyhovující. Theodosius se odvážně rozhodl postavit pro Chur novou nemocnici. Finanční prostředky získával ponejvíce od dobrodinců a ze sbírek na tento účel.⁵⁰ „Křížová nemocnice“ byla otevřena po mnoha těžkostech a obětech v dubnu 1853. Její vybavení bylo zcela na úrovni té doby. Měla 24 pokojů, které mohly přijmout 60 až 70 nemocných, v době epidemie až 90. Zpočátku měla sestra Marie Terezie k ruce jen dvě sestry a jednu kandidátku, ale skoro denně se hlásily dívky ochotné věnovat se službě nemocným, takže se dílo slibně rozrůstalo.⁵¹

Nemocnice se stala jádrem, kolem něhož v poměrně krátké době vyrostlo několik charitativních domů: chudobinec, škola, sirotčinec, dům sester a středisko pro výcvik. Vznikla tak „kolonie“ sester svatého Kříže, a to v době, kdy každá náboženská organizace byla v podezření.

2.2.4 Rozdělení kongregace a vznik institutu Milosrdných sester svatého Kříže

Theodosius se setkal s obtížemi začlenit charitativní činnost do institutu Školských sester svatého Kříže, který založil. Tato situace byla zapříčiněna několika faktory:

Theodosius vědomě nezakomponoval do stanov pro své nové společenství požadavek, aby sestry byly vedeny zvnějšku. Domníval se, že nejlepší způsob vedení je to, které je uskutečňováno vlastními členy. Toto ve své podstatě velmi rozumné rozhodnutí nyní působilo značná nedorozumění v otázce jeho vlastního práva na vedení institutu.

⁵⁰ Nejen Theodosius sám, ale i sestry cestovaly do ciziny, aby prosily o almužnu.

⁵¹ Srov. GADIENT, V. *Apoštol charity*, s. 15.

Provinciál kapucínů dostatečně neuvolnil Theodosiova pro práci se sestrami. Nadto byl Theodosius přeložen do Churu. Tím byla značně omezena vzájemná komunikace. Na Theodosiovu radu žádala Matka Bernerda v roce 1846 basilejského biskupa, aby ustanovil za jejich představeného faráře Rollina v tom smyslu, že v Theodosiově nepřítomnosti bude oprávněn radit jí i komunitě bez jakéhokoliv práva zasahovat do vnitřních záležitostí. Ve stanovách nebyla zmínka o právech zakladatele, protože v řeholních řádech bylo zvykem brát zřetel na jeho osobu po celou dobu jeho života a poslouchat ho, pokud se drží svých původních plánů. Theodosius tedy jednal v souladu s těmito zásadami, když dával pokyny Matce Bernardě a faráři Rollinovi.⁵²

Menzingenští obyvatelé založili Pomocné sdružení kněží a laiků, které si vzalo za úkol postavit pro sestry učitelský ústav a mateřinec. Sdružení značnou mírou pomáhalo při vydržování škol a sestry si ho proto vážily, brzy se však začalo vměšovat do vedení kongregace. Matka Bernarda si ale z praktických důvodů přála, aby se činnost kongregace omezila jen na vyučování.

Theodosius předpokládal, že bude pro kongregaci lepší, bude-li uznána za řeholi s papežským schválením.⁵³ V Římě si obstaral zplnomocnění k úpravě stanov a základní struktury řehole, aby do nich mohl včlenit více činnosti než pouhé vyučování. Matka Bernarda a farář Rollin se však odvolávali na právo nezávislého řízení sebe samých, které opírali o stanovy schválené basilejským biskupem. Theodosius pochopil, že je mu upíráno jak postavení v kongregaci, tak právo na úpravu stanov. Dostal však biskupské potvrzení, aby mohl ve své práci na stanovách pokračovat.⁵⁴

Spor se vyhrotil, když basilejský biskup Arnold z podnětu Matky Bernardy rozhodl všechny sporné otázky ohledně řízení kongregace, umístění mateřince a včlenění sociálních děl v její prospěch. K témuž názoru se klonil i churský biskup Kašpar von Carl.

⁵² Srov. SCHNITZEROVÁ, C. *Želízka v ohni*, s. 82.

⁵³ V té době nemělo diecézní schválení řeholních řádů takovou závaznou sílu jako nyní a vztahy mezi řeholními společnostmi a biskupy byly jen chabě vymezeny, což mohlo působit obtíže. Srov. *tamtéž*, s. 82.

⁵⁴ Potvrzení dostal od churského biskupa Kašpara von Carl v roce 1855. Srov. *tamtéž*, s. 84.

Theodosius se podřídil. Napětí mezi oběma větvemi, které vedlo roku 1856 k rozdělení, působilo zakladateli, který původně zamýšlel jedinou kongregaci, velkou bolest a bezpráví.⁵⁵

2.2.5 Řešení dělnické otázky a smrt zakladatele

Při svých pastýřských povinnostech udělal Theodosius zkušenost zásadního významu: kdekoli chtěl něco udělat a hledal řešení, jak zmírnit utrpení a podniknout, co je nutné, narazil na stejnou překážku - na nevyřešenou sociální otázku. Ke všemu se snažil stavět tak, aby zmírnil lidskou bídu. Dělnická otázka byla nejdramatičtější ze všech jeho podniků.

Theodosius studoval velmi pečlivě sociální problémy, důkladně se s nimi obeznámil a nabyt přesvědčení, že klíčem k jejich řešení je růst mravních hodnot a hospodaření samotných dělníků, kteří by vkládali svůj malý kapitál do většího průmyslového podnikání.⁵⁶

Theodosiovi nevyšel pokus dát lidem práci pomocí domácího průmyslu. Pustil se tedy do vskutku revolučního podniku a obrátil svou pozornost k malým továrnám. Šlo mu o dosažení přijatelnějších pracovních podmínek pro dělníky, kteří v nich pracovali. Vnímal, že kapitalismus, který se odvrátil od křesťanství a vymkl se doзору, vyčerpával lidi fyzicky a pod materialistickým tlakem je zbavoval lidské důstojnosti, takže fyzicky, mravně i duševně trpěli. Proto viděl řešení ve znovuzavedení křesťanského prvku do továren.⁵⁷ Chtěl především zaručit dělníkům odpovědnost, vzbuzující úctu před sebou samým a dát jim příležitost pracovat pro své vlastní zájmy. Byl přesvědčen, že sociální reforma je nejnaléhavější potřebou doby.

Zpočátku se pokoušel spolupracovat s podnikateli, ale pokus ztroskotal na nedostatečném zájmu. Pokusil se tedy o vedení továren s pomocí sester, které se na jeho přání ujaly role podnikatele. Začaly s jednou malou textilní továrnou, ve které

⁵⁵ Je nesnadné rozhodnout, pokud bylo rozdělení ambicí Matky Bernardy a pokud k němu vedly věcné předpoklady. S nezvyklou podnikavostí P. Theodosia nesouhlasili ani všichni jeho představení. Srov. GADIENT, V. *Apoštol charity*, s. 6.

⁵⁶ Svědectví Theodosiova spolupracovníka, právníka Dr. Deduala. Srov. SCHNITZEROVÁ, C. *Želízka v ohni*, s. 235.

⁵⁷ Theodosius shrnul své úvahy v takzvaném frankfurtském projevu: „Stanovisko, ze kterého vycházím je to, že celá společnost může být zachráněna jedině křesťanstvím – že můžeme doufat, že vykonáme něco pro pracující třídu a vyřešíme sociální problémy jen tehdy, když ve svém životě uskutečníme křesťanský řád, křesťanskou víru, křesťanskou lásku, křesťanskou činnost, křesťanský způsob práce.“ Srov. *tamtéž*, s. 137.

uskutečnil svůj sociálně reformní program. Hospodářsky však byla neúspěšná a pokus selhal.

Theodosius se svého plánu nevzdával. Na doporučení přítele, faráře Habela, zakoupil roku 1860 na účet kongregace velkou textilní továrnu v Čechách v Horním Litvínově.⁵⁸ I přes nesnáze vzbudil tento podnik na počátku obdiv mnohých.

Asi od poloviny roku 1864 bylo jisté, že továrna zbankrotuje. Theodosius však dlouho nechtěl kapitulovat. Kdyby továrnu opustil, co by se stalo s dělníky? Jeho život byl nyní vyplněn snahou sehnat kapitál a zachránit litvínovskou továrnu před úpadkem. Dluhů přibývalo, někteří dobrodinci umřeli, druzí podlehli panice a opustili ho. Theodosius podnikal mnoho cest, aby sehnal peníze a zcela se vysílil. Více než kdykoli dříve toužil nést odpovědnost za své akce a kdyby mu byl dán čas, uspořádal by věci tak, aby se vše vyřešilo. Sestry začaly mít velké obavy o jeho zdraví, on však nepřestával cestovat a hledat pomoc. Zemřel náhle 15. 2. 1865 po záchvatu mrtvice, zcela vyčerpán.

2.3 Duchovní hodnoty charismatu Milosrdných sester svatého Kříže vyplývající ze stěžejních životních zkušeností Theodosia Florentiniho

Charisma, které zakladatel obdržel od Boha a které předal institutu, má svůj základ ve zkušenostech, které Theodosius nabyl v konfrontaci se společenskou realitou a situací v církvi. Nejzásadnější zkušenost vyjádřil často opakovanými slovy: *potřeba doby je vůle Boží*.

Theodosiovi se velmi brzy otevřel duchovní vhled pro naléhavé sociální problémy doby, především pro dělnickou otázku. Byl doslova zasažen trpkým údělem svých současníků. Sám o tom napsal: „Měl jsem dosti příležitosti poznat rostoucí úpadek mravnosti a zbožnosti a dospěl jsem přesvědčení, že mu lze čelit týmiž prostředky, kterými se šíří, totiž výchovou a charitou. Je samozřejmé, že jsem k denním otázkám nezůstal lhostejný“.⁵⁹ „Byl jsem přesvědčen, že zla této doby nemohou být vyléčena tím, že je přehlízíme, ani tím, že používáme tvrdých

⁵⁸ Továrna se měla stát prototypem moderního křesťanského podnikání. Ženy neměly pracovat v noci, pracovní dobu zkrátil na dvanáct hodin, vyplácel vyšší mzdu a zavedl řadu opatření pro dobro dělníků. K továrně bylo přidruženo i středisko pro zdravotnické služby, útulek pro děti a dívčí škola. Srov. BÜNTNER, A. *Pater Theodosius Florentini*, s. 27.

⁵⁹ Vlastní životopis. In GADIANT, V. *Apoštol charity*, s. 27.

protiopatření, ale že může být dosaženo velkého úspěchu, jestliže budeme prozíravě a vytrvale odstraňovat příčiny, které je způsobily. Proto jsem se snažil založit kongregaci sester svatého Kříže, které řídí základní školy v souladu s církevními zákony a podobným způsobem řídí nemocnice, sirotčince, dílny atd.“⁶⁰ Přitom vnímal, jak úsilí o novou lidskou společnost, která byla i jeho přáním, přerůstalo v boj proti katolické církvi. Jeho stanovisko se dochovalo v jednom dopise: „Pojal jsem plán mařit protikřesťanskou výchovnou soustavu zavedením soustavy křesťanské. Čistě racionalistickou péčí o chudé, zanedbané, zločinnosti propadlé a ubohé lidi je třeba nahradit vírou, péčí a vedením zakotveným v Kristově lásce.“⁶¹

V potřebách doby, především v chudobě, nespravedlnosti, nemoci, utrpení jasně rozpoznával Boží hlas. Jeho myšlenky a činy přitom pronikala vize Božího království, jedné velké Boží rodiny, kterou programově zformuloval ve svém Frankfurtském proslovu 23. 9. 1863: „Přislíbení se naplní přispěním toho, skrze něhož bylo v Ježíši Kristu, vtěleném Božím Synu, celé lidstvo vykoupeno, posvěceno a nabylo vědomí, že jsme jedním pokolením Božího lidu, Boží rodinou, ve které je Bůh Otcem, všichni lidé jsou Božími dětmi a vůči sobě navzájem bratry a sestrami. Zde už nesmí platit rozdíly stavu, věku nebo pohlaví.“⁶²

Základním zákonem rodiny lidstva, kterou měl Theodosius na mysli, je účinná, čínorodá a neúnavná láska, která buduje společnost. V předmluvě ke konstitucím z r. 1860 napsal: „Kéž Bůh naplní sestry duchem neúnavné, jemu zcela oddané, čínorodé lásky.“⁶³ Věřil v křesťanskou lásku schopnou přetvářet společnost. V tomto duchu psal biskupovi Arnoldovi: „Kongregace má péčí o duchovní a tělesné blaho zároveň šířit mezi mládeží křesťanské smýšlení a dobré mravy a vnášet je i do nejhudších a nejopuštěnějších rodin; tato spasitelná přeměna má lidi přivést k poznání, že jen v katolické církvi je obrodná síla a že zbožnost je ke všemu užitečná.“⁶⁴

Byl pevně přesvědčen, že křesťanská víra je zárukou a ochranou lidské důstojnosti. Theodosiova láska zahrnovala celého člověka. Tímto termínem rozuměl nikoli pouze jednotlivce, ale celé rodiny, celé lidstvo, a také lidskou bytost včetně

⁶⁰ Dopis nunciovi Bovierimu z 5. 4. 1853. In SCHNITZEROVÁ, C. *Želízka v ohni*, s. 219.

⁶¹ Dopis biskupovi Arnoldovi z 23. 8. 1856. In *tamtéž*, s. 15.

⁶² BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 32.

⁶³ *Pravidla života Milosrdných sester svatého Kříže. Řehole, stanovy, generální pokyny*. Ingenbohl, 1987, s. 20.

⁶⁴ Dopis biskupovi Arnoldovi z 23. 8. 1856. Srov. HUBEROVÁ, Gertrúda. *Apoštol charity. Životopis pátra Teodózia Florentiniho, zakladateľa Kongregácie milosrdných sestier sv. Kříža v Ingenbohle vo Švajčiarsku*. 1. vyd. Bratislava: Lúč, 2002, s. 12.

jejího náboženského rozměru. Sestrám do stanov napsal: „Nesmí být ošetřováno jen tělo. Duch se musí pozvedat a srdce získat pro Boha. Celý člověk musí být připraven pro věčnost“. Vedl je k tomu, aby následovaly Ježíše Krista, který se pro spásu lidí sám stal člověkem, který zná východisko ze všech tragických situací světa a lidstva a obrací je k dobrému. V konstitucích z roku 1860 můžeme číst: „Lásku a péči mají sestry věnovat všem nemocným, kteří jsou jim svěřeni. Bez rozdílu stáří, pohlaví a náboženského vyznání. Neboť Ježíš se smiloval nade všemi a obětoval svůj život pro spásu všech.“⁶⁵ Theodosius usiloval o to, aby křesťanství proniklo do jakýchkoli poměrů: do škol, do charitativních děl a do každého společenského zřízení.

Křesťanská láska patří především ponižovaným a jakkoli postiženým lidem. Theodosius vedl sestry, aby věnovaly svou lásku přednostně chudým a ubohým, těm, kteří nejvíc trpí tělesně, duševně i duchovně. Do konstitucí jim napsal: „Hlavním úkolem sester je péče o chudé, zvláště o nemocné. Mají o ně pečovat s pečlivostí, věnovat jim veškeré duševní i tělesné síly, zahrnovat je nekonečnou láskou a mírností, sloužit jim radostně a vytrvale. Jejich obětavost a láska mají platit všem bez rozdílu, na prvním místě právě těm nejubožejším a těm z trpících, kdo jsou nejvíc politováníhodní, protože těch se ujímal i Pán Ježíš jako prvých. Proto mají pro chudé a opovrhované vynaložit mnoho úsilí, ba více, než pro bohaté a zámožné, a nelitovat pro ně žádné námahy“.⁶⁶

2.4 Životní nasměrování Matky Marie Terezie Schererové: „Zcela Ukřižovanému, a proto zcela bližnímu, zástupkyně lásky Kristovy.“

Charisma, předané zakladatelem Milosrdným sestrám svatého Kříže, bylo dále rozvíjeno v kongregaci, zpočátku především péčí zakladatelky, která bděla nad sestrami a obezřetně je vedla životem v duchu zakladatele. Pro pochopení charismatu Milosrdných sester svatého Kříže je tedy potřeba seznámit se s jejím životem a základními zkušenostmi, které ovlivňovaly její poznání a formaci sester.

⁶⁵ *Tamtéž*, s. 27.

⁶⁶ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 34.

2.4.1 Dětství a mládí

Kateřina Schererová se narodila 31. 10. 1825 v Meggenu, v rolnické rodině. Její dětství bylo bolestně poznamenáno náhlou smrtí otce. Ovdovělá matka nebyla schopna starat se sama o sedm dětí.⁶⁷ Sedmiletá Kateřina byla ještě v den otcova pohřbu odvedena z domova a svěřena na výchovu rodině svého kmotra. Příbuzní ji vychovávali přísně, ale měli ji rádi. V novém prostředí vládla svornost a radost. Náboženství se zde těšilo velké úctě. Ačkoli děvčata v té době nemusela chodit do školy, Kateřinu tam sedm let posílali. Dostalo se jí tedy nejen zběhlosti v domácích pracích, ale i vzdělání.⁶⁸

Její dozrávání ovlivnila služba v kantonální nemocnici v Lucernu, kam byla poslána v šestnácti letech. Kateřina zde obstarávala nemocné. Prostředí plné ubohých lidí ji zpočátku odpuzovalo, ale zvykla si a styk s řeholními sestrami ji dovedl k intenzivnější modlitbě.⁶⁹

Už jako dítě ukazovala Kateřina svou vůdcovskou převahu, ne však tím, že by prosazovala vlastní vůli. Jejím rozhodnutím se prostě nedalo odporovat. Její matka o ní jednou řekla: „Kateřina se zcela ovládá. Dovede se sebou udělat, co jen chce.“⁷⁰ Navíc byla obdařena radostnou povahou, zdravým sebevědomím, moudrou rozvážností a spolehlivostí.⁷¹

Kateřina původně nechtěla vstoupit do řehole. Jejím ideálem byl panenský stav ve světě. Rozhodnutí zasvětit život Bohu v činném řádu bylo u Kateřiny výsledkem mnoha modliteb na tento úmysl⁷². S Theodosiem se Kateřina setkala prostřednictvím svého zpovědníka, který jí doporučil vstup do kongregace, právě vznikající

⁶⁷ „Maminka nebyla tak nadaná a hospodářsky zdatná jako otec, děti byly malé a jmění nedostačující. Proto se považovalo za lepší starší děti vyplatit a jen menší ponechat u matky. Na mne připadlo, že jsem po pohřbu milého a dobrého otce musela opustit rodný dům a odejít k příbuzným, k dvěma svobodným bratrům, kteří se matce nabídli, že se mne ujmou a vychovají mne. Jeden z nich byl mým kmotrem. Byli to hodní, křesťanští mládenci. Také služebnictvo bylo dobré. Jedna pracovitá, přísná děvečka mne zaučovala do všech domácích prací, pokud se to dalo od takového dítěte požadovat.“ SPRENGEROVÁ VIOLOVÁ, Inge. *Život proti bídě a bezpráví*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 13.

⁶⁸ Srov. *tamtéž*, s. 11-16.

⁶⁹ Srov. MONTONATI, Angelo. *Marie Terezie Schererová. Spoluzakladatelka milosrdných sester sv. Kříže*. 1. vyd. Vimperk: Nakladatelství Viener, 1995, s. 9.

⁷⁰ SPRENGEROVÁ VIOLOVÁ, I. *Život proti bídě a bezpráví*, 12.

⁷¹ Srov. *tamtéž*, 27.

⁷² Chtěla se podrobit Boží vůli. Na tento úmysl vykonala poutě do mariánských svatyní v Einsiedeln a v Rigi. Zde dostala milost poznat svou životní cestu. Srov. SPRENGEROVÁ VIOLOVÁ, I. *Život proti bídě a bezpráví*, s. 20.

ve Švýcarsku. Po překonání odporu příbuzných se přidala k sestřím v březnu 1845 a obdržela jméno Marie Terezie.

2.4.2 Od povolání učitelky k charitativní službě

První roky života v institutu strávila sestra Marie Terezie jako učitelka v několika školách. Nedostalo se jí tak dobré formace v této profesi, jako ostatním sestřím, a velmi tím trpěla. Když se o tom otevřeně zmínila Theodosiovi, jen ji povzbudil k důvěře. Další obtíže pro ni plynuly z častého měnění míst a z církvi nepřátelského postoje okolí.⁷³ Přesto si na každé škole dokázala poradit ke spokojenosti všech.

V tomto období sestra Marie Terezie prošla školou „temnoty duše“.⁷⁴ Zakoušela odloučenost od Boha a domnívala se, že své úzkosti vyřeší, když bude přísnější sama k sobě. Cvičila se tedy v tělesném umrtvování a místo spánku četla duchovní knihy, až z toho onemocněla. Theodosius se o tom dověděl a zakázal jí jakoukoli askezi v tomto směru. Sestra Marie Terezie poslechla a její stav se poněkud upokojil. Zcela se odevzdala do Božích rukou.⁷⁵

Nenadále byla povolána do chudobince v Näefelsu. Byla to první z Theodosiových aktivit na poli charity. Měla nesnadný úkol, protože v tomto domě byli umístěni ubožáci jak muži, tak ženy, nemocní jak na duchu, tak na těle a v domě nebylo nikoho, kdo by jí mohl pomáhat. Kromě toho nemohla vystupovat jako řeholnice, ale jen jako „laická slečna“. Obec byla s její činností navýsost spokojena, ale byla to práce nad lidské síly, a tak byla po roce povolána zpět do školy.⁷⁶

Sestře Marii Terezii nebylo dopřáno těšit se dlouho z milovaného povolání učitelky. Theodosius, který byl nucen ukončit spolupráci se sestrami vincentkami, si ji vyžádal, aby vedla nemocnici v Churu. Zde došlo k velmi upřímnému rozhovoru mezi ní a zakladatelem. Obrátil se na ni s jednoznačně formulovanou otázkou, zda je ochotna mu pomáhat. Sestra Marie Terezie mu odpověděla stiskem ruky a slíbila

⁷³ Srov. SPRENGEROVÁ VIOLOVÁ, I. *Život proti bídě a bezpráví*, s. 33-34.

⁷⁴ Píše o tom: „Byla jsem úzkostlivá, trpěla jsem duševně. Měla jsem za to, že se dost neumrtvuji, ano, domnívala jsem se, že nejsem na dobré cestě, že bloudím.“ DIETHELM, Walther. *Královna - matka - služebnice. Životopis služebnice Boží Matky M. Terezie Scherer, spoluzakladatelky Milosrdných sester sv. Kříže v Ingenbohl. Samizdat*, s. 15

⁷⁵ Srov. MONTONATI, A. *Marie Terezie Schererová*, s. 16.

⁷⁶ Srov. *tamtéž*, s. 19-20.

věrnost, pomoc a podporu. Tento akt byl pro ni „smlouvou před Bohem,“ která ji v životě velmi mnoho stála, ale které navzdory všemu zůstala věrná až do konce.⁷⁷

Roky, které zde strávila, byly poznamenány starostmi s výstavbou nové nemocnice⁷⁸, s vedením komunity sester a neposledně bolestí, kterou prožívala vědomí neodvratného rozdělení institutu. Na jedné straně cítila hlubokou náklonnost k Matce Bernardě a k posláním učitelky, na druhé straně se cítila zavázána slibem daným Theodosiovi a viděla dobro, které může být vykonáno v charitativní větví.

2.4.3 Generální představená

Po rozdělení institutu byla v roce 1857 zvolena generální představenou Milosrdných sester svatého Kříže a přešla s nimi do Ingenbohl. Zpočátku nenesla všechnu tíži sama, protože Theodosius pobýval v kapucínském klášteře v blízkém Schwyzu. Po roce však byl zvolen generálním vikářem churského biskupství. Tento nový úřad a mnohé starosti o katolickou diasporu, především však koupená továrna v Litvínově způsobily, že celá tíha péče o sestry dolehla na Matku Marii Terezií.

Po smrti zakladatele se projevila její láska a oddanost k jeho odkazu. Ačkoli to nebyla její povinnost, po zralém uvážení převzala jeho dluhy a s pomocí sester, které se až heroicky obětovaly, se jí podařilo je splatit.⁷⁹

Skoro 30 let spočívalo vedení a řízení kongregace v jejích mateřských rukách.⁸⁰ Být matkou, která ze všech sil ve dne v noci obětuje péči o sobě svěřené, se stalo jejím vnitřním životním posláním.⁸¹ Za jejího života se kongregace velmi rozmohla. Znamenalo to pro ni neustálé cestování, finanční starosti a péči o formaci sester a o jejich potřeby. To vše vykonávala se stále zhoršujícím se zdravotním stavem, ačkoli na sobě nedávala nic znát. Naopak působila na své okolí velmi vyrovnaným dojmem. Asi od roku 1882 se její zdraví začalo velmi zhoršovat. Onemocněla rakovinou, kterou velmi trpělivě snášela a již nakonec podlehl 16. 6. 1888.

⁷⁷ Srov. *tamtéž*, s. 22.

⁷⁸ Sama měla na starosti stavbu nemocnice za velkých finančních nedostatků a navzdory překážkám ze strany sestrám nepřátelské městské rady. Srov. GADIENT, Veit. *Boží služebnice Matka M. Terezie Schererová. Její ctnosti*. Samizdat, s. 150.

⁷⁹ Celá kongregace tehdy žila ve veliké chudobě. Sestry podnikly mnoho cest, aby získaly almužnu.

⁸⁰ Srov. GADIENT, V. *Boží služebnice Matka M. Terezie Schererová*, s. 188.

⁸¹ Srov. *tamtéž*, s. 128.

2.5 Duchovní hodnoty charismatu Milosrdných sester svatého Kříže prožívané a předávané Matkou Marií Terezií Schererovou

Už v raném věku u ní byly patrné rysy sociálního citění. Kateřina přišla do styku s těžkou situací raného 19. století v městské nemocnici v Lucernu. Když nastoupila do právě založeného institutu, vypadalo to zpočátku, že jejím řeholním posláním bude práce ve škole. Theodosius ji uvedl do své vize o institutu, ve kterém se školství pojí s charitativní činností. Znamenalo to pro ni přijmout povolání k charitativní službě. V předloze k procesu jejího blahořečení stojí komentář: „V té chvíli musela pochopit charisma zakladatele a současně širší význam svého povolání od poslání učitelky k charitě. Od té doby jí nikdy nevyšla z úst slova lítosti nad tímto životním obratem“⁸².

V průběhu života se stávala stále víc „matkou chudobných“. Byla tak nazývána už za svého života. Duchovní mateřství, které daruje a chrání život, a které ho provází k jeho cíli, se stalo hlavní náplní jejího života. Svědčí o tom výrok jedné sestry: „Dovedla nás v řeholním duchu nejen vychovat, nýbrž v něm i udržovat.“⁸³ Její mateřství zahrnovalo velká charitativní díla, v popředí jejího zájmu však zůstával člověk trpící, nemocný, vykořisťovaný, hledající, člověk dobré vůle.

Matka Marie Terezie dostala na svou životní cestu mnoho přirozených darů: inteligenci, činnost, pevnou vůli, šťastnou povahu, odvalu, rozhodnost, laskavost, vrozenou autoritu a mnohé jiné. Přesto jí, často bez jakýchkoli vnějších jistot, vedla bezpečně jiná síla. Pramenem její lásky byl především vydávající se a obětující se Ježíš. Tuto obětavou lásku zakoušela především tehdy, když kontemplovala Ježíše při umývání nohou a na kříži. Nasměrování dává jejímu životu především láska ukřižovaného Ježíše. V kříži a Ukřižovaném nachází zdroj síly. Kříž jí byl pramenem netušené síly a pobídkou k ustavičnému pokroku na cestě ke svatosti. V modlitbě se vždy stále znovu nořila do tajemství kříže a povzbuzovala k tomu i sestry. Pobožnost k svatému kříži neoddělovala od každodenního nesení kříže. Slova „Zcela ukřižovanému, proto zcela bližnímu“⁸⁴ jsou směrodatná nejen pro ni, ale pro každou sestru. Kříž je pro Matku Marii Terezií nejen pramenem života, ale i nadějí

⁸² BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 35.

⁸³ GADIENT, V. *Boží služebnice Matka M. Terezie Schererová*, s. 169.

⁸⁴ Nápís s výrokem sv. Bernarda, který nechala Matka Marie Terezie vytesat na hrob sester zemřelých při ošetřování nemocných tyfem v Římě.

a znamením vítězství. Na průčelí původního mateřského domu nechala umístit nápis „AVE CRUX, SPES UNICA“.⁸⁵

Matka Marie Terezie žila velmi intenzivně svou vírou a sjednocení s Bohem. Po zkušenosti „temné noci duše“ tím více zakoušela Boží prozřetelnost a Boží vedení. Vyjadřuje zkušenost, že Bůh je láska, že je blízko že stojí při ní, že jeho milost vede k dobrému. Matka Marie Terezie často říkala: „Bůh se postará.“ Byla to nadpřirozeně podložená důvěra: Bůh se postará, abychom jako kongregace splnily, co nám ukládá, aby dobré dílo došlo k dobrému konci k Boží cti a chvále. Bůh nám dopřeje zdraví, abychom mohli pracovat. Jejím heslem bylo „S Bohem a pro Boha dosáhneme mnoho.“⁸⁶ Tuto milující Boží blízkost zakoušela především před svatostánkem, v uctívání Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a srdce Panny Marie.

⁸⁵ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 37.

⁸⁶ *Stanovy*, čl. 38.

3 ZÁKLADNÍ DUCHOVNÍ HODNOTY CHARISMATU MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO KŘÍŽE V DNEŠNÍ PODOBĚ

Třetí kapitola představí charisma Milosrdných sester svatého Kříže v dnešní podobě. Jeho současné vyjádření je výslednicí procesu, který má svůj počátek v požadavku II. vatikánského koncilu nově formulovat charisma a na kterém se podílely podle svých možností všechny sestry kongregace Milosrdných sester svatého Kříže.

3.1 Proces nové formulace charismatu

Tato podkapitola má za úkol objasnit, jakým způsobem bylo charisma Milosrdných sester nově formulováno. Seznamuje s výzvou II. vatikánského koncilu a s usnesením generální kapituly 2002. Dále stručně představuje určující prvky, ze kterých charisma vychází a nastiňuje fáze, kterými proces nové formulace charismatu procházel.

3.1.1 Výzva II. vatikánského koncilu nově formulovat charisma

Je na prospěch církve, aby řeholní společnosti měly svůj zvláštní ráz a úkol. Proto je třeba věrně chápat a zachovávat jak ducha zakladatelů a jejich záměry, tak zdravé tradice; to všechno tvoří dohromady „rodinný majetek“ každé společnosti. Všechny ať mají účast na životě církve. Ať každá podle své vlastní povahy a podle svých sil podporuje její iniciativy a záměry (srov. PC 2b,c).

Tímto II. vatikánský koncil vyzval všechna řeholní společenství, aby své charisma nově definovala. To po nich vyžaduje učinit zjevným ty síly a možnosti Ducha, které konkrétní charisma od počátku obsahuje.

Požadavek formulovat charisma nově v kontextu určité doby je úkolem, na jehož plnění se má podílet každé společenství.⁸⁷

⁸⁷ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 16-17.

3.1.2 Usnesení generální kapituly z roku 2002

Generální kapitula Milosrdných sester svatého Kříže 2002 vydala usnesení nově formulovat naše charisma.⁸⁸ Účelem bylo popsat charisma tak, aby tento popis platil pro celou kongregaci, aby se s ním mohla ztotožnit každá sestra a aby mohlo být zřejmé i spolupracovníkům a spolupracovnicím.

Všechny sestry byly vybídnuty, aby se osobně i jako společenství, na úrovni provincie nebo vikariátu, snažily rozmanitým způsobem vnímat naše charisma v dnešní době a to rozjímáním, modlitbou, výměnou zkušeností a rozhovorem. Tento proces umožnil prohloubení společného charismatu, vysvětlil jej a nově formuloval.⁸⁹

Byla ustanovena projektová skupina „Charisma a ratio“, která se starala o strukturu a koordinaci celého procesu.

3.1.3 Určující prvky charismatu

Za východisko celého procesu byl zvolen 1. článek Stanov: *„Duchem našeho společenství je duch evangelia, tak jak naplňoval svatého Františka a naše zakladatele P. Theodosia a Matku Marii Terezií“*.

V této větě jsou obsaženy tři podstatné skutečnosti, které jsou určující pro charisma Milosrdných sester svatého Kříže:

Evangelium - radostná zvěst - je základnou každého řeholního společenství (srov. PC 2a).

Theodosius vytyčil institutu pevné místo ve františkánské tradici.

Theodosius a Matka Marie Terezie vtiskli dílu zásadní charakter.

Čtvrtým prvkem charismatu jsou dějiny kongregace. Charisma zakladatelů totiž nelze chápat jen ve spojení s jejich osobou, protože na jeho budování a obohacení se podílely i generace sester.

Na pátou složku charismatu poukázal II. vatikánský koncil, když spatřoval obnovu řeholních společenství v návratu k původnímu charismatu zakladatelů. To je

⁸⁸ Srov. INSTITUT MILOS RDNÝCH SESTER SVATÉHO KŘÍŽE, *S novým ohněm jako Milosrdné sestry svatého Kříže*. Dokument generální kapituly 2002, Ingenbohl, 2002, s. 7.

⁸⁹ Srov. BRIZAR, M. a CHURANADU, T. *Čerpat z pramene*, s. 10.

pro ně východiskem při nacházení svého poslání v dnešním světě, v konfrontaci se skutečnou situací a jejími požadavky (srov. PC 2b,d).⁹⁰

3.1.4 Dvě fáze procesu formulace charismatu

Proces společného hledání a úvah nad charismatem se udál ve dvou fázích.

V první fázi sledovaly sestry biblický základ charismatu. Přitom byly vedeny poznáním, že se zakladatelé řídili nejvyšším přikázáním Písma svatého, tedy přikázáním lásky k Bohu a bližnímu: „Láska Kristova nás nutí“ (2K 5,14).

Z mnohotvárnosti křesťanské lásky vybraly sestry čtyři aspekty, které jsou u Theodosia a Matky Marie Terezie nejvýznamnější:

Uzdravující ukřižovaná láska

Milosrdná láska

Láska činná, vydávající se

Vstřícná, univerzální – katolická láska

Prohloubení těchto biblických podkladů charismatu umožnilo sestřám zkoumat sebe samy, svoje bytí, povolání a poslání jako Milosrdných sester svatého Kříže v konkrétní situaci dneška.

Ve druhé fázi zaměřily sestry svou pozornost na duchovní základy charismatu. Jejich jádrem jsou základní zkušenosti a duchovní nasměrování zakladatelů, k nimž sestry připojily ještě svatého Františka, protože kongregace má základ ve františkánské tradici. Z těchto zkušeností odvodily sestry pět základních duchovních hodnot, které jsou pro charisma Milosrdných sester svatého Kříže podstatné:

Život v Bohu, s Bohem a pro Boha

Sesterství, bratrství, všeobecné sourozenectví

Poslány do potřeb doby

Chudé mezi chudými

Žít s církví a v církvi

Ve světle těchto základních hodnot měly sestry možnost zamyslet se nad sebou a uvědomit si výzvy současnosti.⁹¹

⁹⁰ Srov. *tamtéž*, s. 27-28.

⁹¹ Srov. *tamtéž*, s. 10-11.

3.2 Základní duchovní hodnoty charismatu a jejich rozvíjení v současnosti

V této části již bude představeno charisma Milosrdných sester svatého Kříže v současné podobě. Jde o pět výše uvedených základních duchovních hodnot, které budou ještě podrobněji rozvedeny.

Tyto základní duchovní hodnoty se projevují v rozmanitých duchovních postojích, které se vykrystalizovaly během procesu společného vyjádření charismatu. Dotýkají se identity Milosrdných sester svatého Kříže v rovině osobní, v rovině společenství i ve společnosti. Všechny tyto hodnoty proniká rozměr kříže, zmrtvýchvstání a milosrdenství.

3.2.1 Život v Bohu, s Bohem a pro Boha

Prvním předpokladem pro život sester je **zakořenění v Bohu**. To vystihují slova Matky Marie Terezie: „*Život v Boží přítomnosti je velmi mocný prostředek, abychom poznali co dělat a čeho zanechat a to v nitru i navenek*“ a svatého Františka: „*A vždycky mu připravujeme místo, aby v nás přebýval a zůstával.*“ Tento postoj předpokládá zakotvit život v Boží vůli, neustále prožívat Boží přítomnost, žít z milosrdné lásky Boží, důvěřovat Bohu. Je k tomu potřeba neustálé obrácení, nechat se utvářet Božím slovem a žít z Eucharistie a ostatních svátostí.

Pro Milosrdné sestry svatého Kříže je samozřejmě příznačný **vztah k Ukřižovanému**. Theodosius to vyjadřuje svou výzvou k sestrám: „*Opravdovými sestrami se stanete, když budete Ježíše - Ukřižovaného – vroucně, nade vše a ve všem milovat, když v něm budete vše a všechny chápat, skrze všechno se k němu pozvedat a když se budete z lásky k němu stávat jemu podobnými, především v utrpení, v trpělivosti a oddanosti.*“ Sestry mají pěstovat lásku k Ukřižovanému, spojovat vlastní a cizí utrpení s Ježíšovým životem, smrtí a vzkříšením a trpělivě snášet obtížné situace. Mají usilovat o oddanost v modlitbě a utrpení, o naději a důvěru navzdory únavě a rezignaci a o neustálé odpouštění.

Účinným prostředkem pro život v Bohu a pro Boha je **společná modlitba**. Matka Marie Terezie to dosvědčovala ze své zkušenosti: „*Společná modlitba má velkou sílu.*“ Pro sestry to znamená výzvu být vynalézavé v uspořádání dob a způsobů

modlitby. Mají se snažit o vyváženost mezi společnou a osobní modlitbou. Zároveň si mají uchovat úctu k osobním a kulturním rozdílům v modlitbě.

K postoji **objevovat Boha ve všech** věcech přivádí sestry Svatý František svými slovy: „*Svět je naším klášterem.*“ a „*Můj Bůh, mé všechno!*“ Pro sestry je to výzva k tomu, aby se setkávaly s Bohem v událostech nebo skrze události života a v nich se učily poznávat Boží vůli. Aby si osvojily umění spolucítit a spolutrpět a v modlitbě se sjednocovaly s těmi, kteří se nemohou nebo nechtějí modlit. Ať chválí Boha s celým stvořením, skrze které jsou přiváděny k Bohu.⁹²

3.2.2 Sesterství, bratrství, všeobecné sourozenectví

Členky institutu žijí ve vědomí, že Pán jim dal sestry, aby společně utvářely **společenství víry**. Podobně se vyjádřil i svatý František: „*Pán mi dal bratry.*“. To od nich vyžaduje žít ve vědomí, že každá sestra je Bohem milovaná a povolána a že skrze stejné povolání jsou si Bohem vzájemně darovány. Proto se mají vzájemně podporovat modlitbou. Mají si uvědomovat životní prostor, v němž mohou své povolání oživovat a rozněcovat a vždy znovu společně hledat Boží vůli. Mají usilovat o to, aby se navzájem přijímaly ve svých rozdílnostech, protože samy jsou přijaty Bohem.

O postoj **být si navzájem sestrami (menšími)** usilují sestry po vzoru svatého Františka: „*Nesmí být na světě bratra..., který viděl tvé oči a pak by musel od tebe odejít, aniž by zakusil milosrdenství.*“ a Matky Marie Terezie: „*Odkrýt gram zlata, který je skryt v každém člověku.* Prožívají jej tím, že se zapojují do života komunity, dávají prostor jiným, váží si jednotlivých osob a jejich darů, vědomě pěstují vztahy, usilují o smíření a vzájemně jsou k sobě laskavé a starostlivé.

Sestry žijí v **rodinném duchu**. To pro ně znamená, že se ztotožňují se společenstvím. Protože kongregace je mezinárodní, pěstují internacionalitu a váží si jejího bohatství. Také usilují o to, aby při sobě stály v dobrých i těžkých obdobích.

Žít dobře ve společenství vyžaduje prožívat **ukřižovanou lásku**. Ta je zjevná tehdy, když sestry dokážou přijímat a dávat milosrdenství, když jsou milosrdné k sobě i k druhým, když se učí přijímat omezení a slabosti, usilují o trpělivost, shovívavost

⁹² Srov. *tamtéž*, s. 43-45.

a soucit. Ovocem této lásky je schopnost vydržet konflikty a napětí a také porozumění pro slabší, nemocné a starší spolusestry.

Do této duchovní hodnoty bylo zahrnuto i **správné pojetí autority**. Svatý František učí slovy evangelia „Vy všichni jste bratři...“ (Mt 23, 8) chápat službu představených po vzoru Ježíše. Správně zaujatý postoj k této hodnotě znamená být služebnicí sester, a sestrou mezi sestrami. Předpokládá ochotu převzít a nést odpovědnost a schopnost vést dialog. Kde je to možné, má být poskytnuta sestrám účast na procesech rozhodování.

Do života sester patří prožívání **sourozencectví se všemi lidmi**. Vzorem je pro ně Theodosiův životní postoj: „*Všude, kam až dosahuje slunce, jsou lidé mými bratry.*“ Sestry naplňují tento požadavek snahou o pohostinnost, když si váží a podporují důstojnost každého člověka. Snaží se o universální katolickou lásku a o otevřenost pro různost jazyků a kultur. Od sester se také očekává, že budou prožívat sourozenecké vztahy s ostatními františkánskými společenstvími, a že umožní zájemcům a přidruženým členům účast na svém charismatu.

Svou modlitbou „*Bud' veleben, můj Pane, za všechny tvory...*“ je svatý František sestrám inspirací pro prožívání **sourozeneckého vztahu ke stvoření**. Tím je sestrám svěřen úkol pečovat o stvoření v duchu svatého Františka i v jeho globálních souvislostech.⁹³

3.2.3 Poslány do potřeb doby

Theodosius píše: „*Sestrám se dostává pocty, když je Ježíš vyznamenává tím, aby měly účast na jeho díle vykoupění.*“ (Konstituce 1860) V tomto duchu sestry usilují **poznávat poslání ve „znamení doby“**. Toho mohou dosáhnout, když se budou snažit o otevřenost a citlivost k člověku, když mu budou napomáhat k celistvosti a bránit jeho důstojnost. Když budou mít důvěru v Boží vedení a ochotně i pružně přijímat změny. Když se budou snažit vidět a prožívat všechny služby jako cesty evangelizace a uvědomovat si, že jsou v každé situaci a v každém období života poslány.

Poslání do potřeb doby vyžaduje **neúnavnou lásku**. Theodosius to vyjádřil slovy: „*Kéž Bůh naplní sestry svým duchem, duchem neúnavné lásky, žijící a působící*

⁹³ Srov. *tamtéž*, s. 45-47.

jen pro něho.“ (Konstituce 1860) Od sester to vyžaduje být k dispozici pro celek a chápat život ve společenství jako poslání. Mají mít odvahu změnit své smýšlení, přehodnocovat svůj život a nechat se posoudit druhými. Být vnímavé k nesnázím bližních, zabývat se jejich otázkami a problémy, hledat cesty k jejich řešení a být ochotné k pomoci. K tomuto postoji patří i ochota podstoupit riziko a neposledně vytrvalost ve věrnosti.

Milosrdné sestry svatého Kříže jsou od počátku povolané k ***milosrdné, uzdravující lásce***. Ve františkánské řeholi jim zanechal svatý František tento odkaz: „*Bratři a sestry byli povoláni k tomu, aby ošetřovali zraněné, povzbuzovali chybné a bloudící volali zpět.*“ (Řehole 30). Naplnění této hodnoty předpokládá smělé a odvážné následování Krista, který přináší spásu, dobrotivé, soucitné a pozorné chování ke všem lidem. Setkávání s lidmi má být bez nadřazenosti, taktní a citlivé k jejich potřebám a situacím.

Matka Marie Terezie vybízela sestry: „*Musíme mít odvahu a být silné.*“ Svým životem byla sestrám vzorem v prožívání ***ukřižované lásky***. Aby ji sestry mohly následovat, musí být ochotné nechat si zkřížit své vlastní plány a upouštět od svých představ a zvyků. Mají vydržet v protivenstvích, v těžkostech, v krizích a dokázat se přes ně přenést. Jako důsledek lásky se od nich vyžaduje oddanost a ochota pomoci. Očekává se, že se budou zasazovat za spravedlnost a mír a přitom zprostředkovávat a prožívat naději.

Když Theodosius vyjádřil svou vizi o tom, že jeho nová kongregace se má: „*všude hodit, proniknout do všech poměrů,*“ očekával od sester, že tak učiní prostřednictvím ***činné, vydávající se lásky***. Klade to na ně nárok mít zájem o společenské problémy a kritickou výměnu názorů, rozhodně se zasazovat za hodnoty života a mít odvahu k činům a k novým cestám. V současnosti se od sester také očekává, že budou spolupracovat s laiky a že budou usilovat o celosvětovou orientaci.⁹⁴

3.2.4 Chudé mezi chudými

Naplnění této duchovní hodnoty předpokládá mít ***postoj chudých v duchu***. Řehole ho charakterizuje slovy: „*Ti, kdo jsou opravdu chudí, podle příkladu Pánova...*“

⁹⁴ Srov. *tamtéž*, s. 47- 48.

-žijí v tomto světě jako cizinci a přistěhovalci.“ (Řehole 22) To vyžaduje od sester žít vědomě jako Boží stvoření a přijmout svou pomíjivost, důvěřovat Boží péči, ovládat své sklony k nezávislosti a projevovat spokojenost, vděčnost, radost a svobodu.

Dalším projevem chudoby je *prostota života*. Matka Marie Terezie často naléhala na sestry slovy: „*Dbejte neochvějně o to, aby se zachovávala chudoba.*“ Sestry si mají osvojovat jednoduchý styl života, s majetkem mají zacházet šetrně, mají být skromné v požadavcích, učit se být odkázány na druhé a o své hmotné a duchovní prostředky se dělit s lidmi v nouzi.

Pro sestry je také důležité osvojit si ducha *minority*, jak ho objasňují slova Matky Marie Terezie pronesená při vyslání jedné skupiny mladých sester: „*Nyní jděte. Ale neočekávejte, že budete konat krásnou práci. Na pěknou práci je dost lidí, k tomu není potřeba milosrdných sester.*“ Sestry jsou tímto povolané ztotožnit se s chudobným a pokorným Ježíšem, mít odvahu zaujmout nízké místo, zřící se nesprávného úsilí o čest, úspěch, moc, zřící se závislosti na lidech, majetku nebo místu. Místo nadřazenosti se mají snažit o vzájemnost a o ochotu učit se od druhých. V tom všem mají usilovat o „dokonalou radost“.

Od sester se očekává, že budou prožívat *milosrdné a solidární lidství*. Matka Marie Terezie předala sestrám tuto zásadu: „*Jako svět chudými pohrdá a straní se jich, tak se jich má milosrdná sestra ujímat a mít je ráda.*“ Podobně mluví i Theodosius: „*Chudí jsou Božími miláčky.*“ (Konstituce 1860). Milosrdenství a solidarita s lidmi vyžaduje od sester být na straně chudých, odpovídat na nové formy chudoby v rámci společenství i mimo ně, rozhodně se nasazovat pro lidi, kteří se ocitají nějakým způsobem na okraji společnosti a vůbec zaostřit svůj pohled na rozmanité formy chudoby.⁹⁵

3.2.5 Žít s církví a v církvi

Postoj *být samy církví* vyjadřuje Theodosius slovy: „*Patřit do katolické církve je nesmírná milost.*“ Matka Marie Terezie to ještě doplňuje: „*Boží požehnání může stále spočívat na naší kongregaci a na jejích členkách jen nejužším spojením s církví.*“ Sestry mají být vděčné za své včlenění do církve, mají projevovat vděčnost za Boží slovo, za svátosti, za domov a za životní prostor pro své povolání. Mají si být vědomy,

⁹⁵ Srov. *tamtéž*, s. 49-50.

že jsou živými kameny církve a že žijí ve společenství svatých, obzvláště řádových světců.

Žít s církví a v církvi klade na sestry nárok prožívat *otevřenou, univerzální, katolickou lásku*. Pohnutkou jim je Boží příkaz předaný svatému Františkovi: „*Oprav můj chrám*.“ Žít universální lásku předpokládá naslouchat srdci církve a mít účast na jejím budování. Pokud chtějí sestry takto milovat, musí být otevřené pro místní i pro celosvětovou církev. Předpokladem je také navazování spolupráce s jinými kongregacemi a snaha o ekumenickou a mezináboženskou vstřícnost včetně přítomnosti mezi lidmi jiných vyznání.

Prožívání této duchovní hodnoty vyžaduje často ochotu *trpět pro církev, v církvi a s církví*. Matka Marie Terezie to vyjádřila heslem, které jí bylo oporou v době kulturního boje: „*Musíme počítat s Boží pomocí*.“ Tento postoj je podmíněn vědomím vlastní nedokonalosti a hříšnosti, který vede sestry k milosrdenství se slabostmi a vinami církve. V něm se sestry navzdory všem překážkám, nepochopením a negativnímu postoji společnosti snaží o uchování křesťanské víry a pevnosti ve svém povolání.

Sestry se snaží naplnit své povolání s pomocí *Marie, Matky církve*. V dopise sestře Wenefriedě Steinhart z 16. 3. 1877 Matka Marie Terezie napsala: „*Že máte opravdu velkou důvěru k Panně Marii, Matce Ustavičné pomoci, je skutečně to nejlepší, neboť na přímluvu Matky Boží dosáhneme od Boha vše*.“ Pro sestry je to výzva utvářet si vroucný a živý vztah k Panně Marii, milovat ji, ctít a mít v ní vzor svého jednání.

Tato charakteristika charismatu Milosrdných sester svatého Kříže je tedy výsledkem dlouhého procesu jeho „krystalizace“ od prvotního vnuknutí darovaného otci Theodosiovi po dnešní dobu. Tento dar charismatu je svěřený Bohem církvi, institutu a každé jednotlivé sestře. Má dále žít, rozvíjet se a být prožíván každou sestrou a každým společenstvím.⁹⁶

⁹⁶ Srov. *tamtéž*, s. 50-59.

ZÁVĚR

Tato práce měla za cíl představit charisma Milosrdných sester svatého Kříže. Když jsem se měla rozhodnout, které téma bakalářské práce mám zpracovat, rozhodla jsem se, že by to mohlo být něco, co se týká naší kongregace. Téma charismatu mne přitahovalo hlavně proto, že se o něm v naší kongregaci v poslední době hodně hovořilo. Ukázalo se, že to bylo správné rozhodnutí: práce, která jsem se mohla věnovat, a která byla na předcházejících stránkách prezentována, mi ukázala, že jsem zvolené tématice rozuměla mnohem méně, než jak jsem ze začátku předpokládala.

Již v první kapitole jsem si ujasnila, co všechno pojem charisma v sobě zahrnuje. Velkým přínosem pro mne bylo seznámení s Pavlovou teologií charismat, která mi poskytla cenné podněty pro formování mého osobního života. Jako řeholnice jsem se rozhodla svým životem sloužit a proto je pro mne pojednání o charismatech, která jsou prvotně určena ke službě druhým, velkou inspirací.

Pojednání o dějinách vnímání charismatu mi zase ukázalo, jak se já sama i mé okolí často ocitáme v zajetí „předkonzilního“ myšlení a pojem charismata vnímáme jen v souvislosti s charismatickou obnovou, a nikoli s obyčejným všedním životem každého z nás.

Pro můj osobní život je velmi důležitá podkapitolka o hlubší dimenzi charismat řeholního života. Uvědomila jsem si, jak je potřeba používat své dary nejen ke službě, ale zároveň se jimi nechat posvětit a proměnit. Pochopila jsem, že podstata řeholního života spočívá v osobním vztahu lásky mezi Bohem a člověkem a ne ve službě druhým, jak jsem to doposud vnímala.

Při práci jsem často používala materiály, které se mi předtím nedostaly do rukou a možná bych je nikdy ani v budoucnu nečetla, protože je máme v omezeném množství a jsou většinou zařazeny jen v archivu kongregace nebo v noviciátní knihovně. Ty byly pro mne velkým přínosem, mnohdy dokonce objevem. Díky nim jsem měla možnost seznámit se s osobnostmi zakladatelů z trochu jiného úhlu pohledu, než jak jsem je znala z formačního vyučování, a můj vztah k nim nabyl nejen na obdivu, ale i na vřelosti. Měla jsem možnost seznámit se i s jinými materiály, které jsem při zpracovávání této práce nepoužila a které můj život velmi obohatily.

Když jsem se snažila hlouběji proniknout do dokumentu *Čerpat z pramene*, který v bodech představuje znovu formulované charisma Milosrdných sester svatého Kříže, pochopila jsem, že jsem až do současné doby téměř neocenila jeho význam.

Práce mi umožnila hlouběji proniknout do celé problematiky a dopracovat se k plnějšímu pochopení našeho charismatu. Věřím, že zpracování tohoto tématu je významné nejen pro mne, ale i pro všechny spolusestry, které budou mít zájem se s touto prací seznámit a nechat se jí obohatit. Díky této práci se teď cítím mnohem více členkou kongregace a pevnější ve svém povolání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

1. Prameny

Bible. Písmo svaté starého a nového zákona. Ekumenický překlad. Přel. Ekumenické komise pro Starý a Nový zákon. 3. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1985, 283 s.

BRIZAR, Marija a CHURANADU, Tessy. *Čerpat z pramene. K charismatu Milosrdných sester svatého Kříže.* Přel. L. Matulová a kol. Vydáno pro potřeby Milosrdných sester svatého Kříže. Ingenbohl, 2006, 64 s.

BÜNTER, Adelhelm. *Pater Theodosius Florentini. Průkopník křesťanské charity.* Přel. P. Křivánková. 1. vyd. Opava: Grafis 2000 s.r.o., 2008, 43 s.

DIETHELM, Walther. *Královna - matka - služebnice. Životopis služebnice Boží Matky M. Terezie Scherer, spoluzakladatelky milosrdných sester sv. Kříže v Ingenbohlu.* Samizdat, 71 s.

GADIENT, Veit. *Apoštol charity P. Theodosius Florentini.* Samizdat, 45 s.

GADIENT, Veit. *Boží služebnice Matka M. Terezie Schererová. Její ctnosti.* Samizdat, 230 s.

HUBEROVÁ, Gertrúda. *Apoštol charity. Životopis pátra Teodózia Florentiniho, zakladatela Kongregácie milosrdných sestier sv. Kríža v Ingenbohle vo Švajčiarsku.* Přel. M. Richterová. 1. vyd. Bratislava: Lúč, 2002, 91 s. ISBN 80-7114-390-1.

INSTITUT MILOSRDNÝCH SESTER SVATÉHO KŘÍŽE, *S novým ohněm jako Milosrdné sestry svatého Kříže.* Dokument generální kapituly 2002, Ingenbohl, 2002, 30 s.

MONTONATI Angelo. *Marie Terezie Schererová. Spoluzakladatelka milosrdných sester sv. Kříže*. Přel. L. Dřímál. 1. vyd. Vimperk: Nakladatelství Viener, 1995, 45 s. ISBN 80-9014476-8-2.

Pravidla života Milosrdných sester svatého Kříže. Řehole, stanovy, generální pokyny. Ingenbohl, 1987, 77 s.

SCHNITZEROVÁ, Constance. *Želízka v ohni. Život Theodosia Florentiniho*. Samizdat, 232 s.

SPRENGEROVÁ VIOLOVÁ, Inge. *Život proti bídě a bezpráví*. Přel. J. Valíček. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 139 s. ISBN 80-7192-324-9.

2. Literatura

BEINERT, Wolfgang. *Slovník katolické dogmatiky*. Přel. M. Altrichter, L. Hipsch. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, 477 s.

CANTALAMESSA, Raniero. *Dech božského Ducha*. Přel. T. Brichtová. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, 151 s. ISBN 80-7192-361-3.

CANTALAMESSA, Raniero. *Zpěv Ducha*. Přel. I. Hlaváčová. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 371 s. ISBN 80-71092-455-8.

DOUGLAS, J. D. a HILLEYER, N. *Nový biblický slovník*. Přel. A. Koželuhová, H. Nezbedová, B. Procházka, J. Štifter, R. Matulík. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996, 1243 s. ISBN 80 -85495-65-1.

FIORES, Stefano de a GOFFI Tullo. *Slovník spirituality*. Přel. T. Brichtová, J. Lachman. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 1295 s. ISBN 80-7192-338-9.

GOGOLA, Jerzy. *Řeholní formace*. Přel. T. Eisnerová. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2002, 951 s. ISBN 80-7266-110-8.

KONGREGACE PRO ŘEHOLNÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY A KONGREGACE PRO BISKUPY. Direktivy pro vzájemné vztahy mezi biskupy a řeholními křesťany v církvi *Mutuae relations*. (Řím, 14. 5. 1978). In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. (Dokumenty z let 1964-1997). 1. Vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 511 s.

LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Přel. P. Kolář. 5. vyd. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1991, 658 s.

NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Kalich, 1956, 1405 s.

TOMÁŠ AKVINSKÝ. *Theologická summa. Druhá část druhé části*. Přel R. Dacík a P. Škrabal. 1. vyd. Olomouc: Krystal, 1939, 1491 s.

II. VATIKÁNSKÝ KONCIL. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*. (Řím, 21. 11. 1964). In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. (Dokumenty z let 1964-1997). 1. Vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 511 s.

II. VATIKÁNSKÝ KONCIL. Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života *Perfectae caritatis*. (Řím, 28. 10. 1965) In *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu*. (Dokumenty z let 1964-1997). 1. Vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 511 s.

SEZNAM ZKRATEK

1. Biblické zkratky

Názvy knih a zkratky jsou převzaty z *Bible. Písmo svaté starého a nového zákona. Ekumenický překlad*. Přel. Ekumenické komise pro Starý a Nový zákon. 3. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1985.

2. Dokumenty

LG Lumen gentium

MuR Mutuae relationes

PC Perfectae caritatis